

ЛИСТА ПРЕДМЕТА ЗА ТРЕЋИ РАЗРЕД

Ред. број	ОБАВЕЗНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ	ТРЕЋИ РАЗРЕД	
		Нед.	Год.
1.	Српски језик	5	180
2.	Енглески језик	2	72
3.	Математика	5	180
4.	Природа и друштво	2	72
5.	Ликовна култура	2	72
6.	Музичка култура	1	36
7.	Физичко и здравствено васпитање	3	108

Ред. број	ИЗБОРНИ НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ		
1.	Верска настава / Грађанско васпитање	1	36

Допунска настава ће се реализовати из српског језика и математике са годишњим фондом од 36 часова . Остали облици образовно-васпитног рада су: час одељењског старешине; слободне активности (ликовне, друштвене, хуманитарне, спортске и културне активности) и екскурзије.

5. ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО ВАСПИТНОГ РАДА КОЈИМА СЕ ОСТВАРУЈУ ОБАВЕЗНИ И ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ

Облик обазовно-васпитног рада	недељни бр. часова	годишњи бр. часова
1. Редовна настава	22	792
2. Дигитални свет	1	36
3. Допунска настава	1	36
4. Додатна настава	1	36
5. Настава у природи	7 до 10 дана годишње	

Остали облици васпитно-образовног рада

1.	Час одељењског старешине	1	36
2.	Ваннаставне активности СА-секције(ликовна секција)	1-2	36-72
3.	Екскурзија	1-3 дана годишње	

6. ЦИЉЕВИ, САДРЖАЈИ И АКТИВНОСТИ ПО ПРЕДМЕТИМА

СРПСКИ ЈЕЗИК

Циљ Циљ наставе и учења Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.

Разред трећи

Годишњи
фонд 180 часова
часова

ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ ПРЕДМЕТА

Садржаји су подељени на наставне теме:

1) КЊИЖЕВНОСТ

ШКОЛСКА ЛЕКТИРА

Лирска поезија

1. Душан Костић: Септембар
2. Григор Витез: Какве је боје поток / Десанка Максимовић: Вожња
3. Душан Васиљев: Зима
4. Мирослав Антић: Шта је највеће/ Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма
5. Драган Лукић: Свакога дана / Шта је отац
6. Бранислав Црнчевић: Љутито мече / Љубивоје Ршумовић: Аждаја своме чеду тепа
7. Милован Данојлић: Љубавна песма
8. Љубивоје Ршумовић: Домовина себрани лепотом
9. Химна Светоме Сави
10. Бранко Стевановић: Занимање Марка Краљевића Епска поезија
11. Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића

Проза

1. Ла Фонтен: Цврчак и мрав / Езоп: Корњача и зец
2. Народна приповетка: Свети Сава и сељак без среће
3. Народна бајка: Чардак ни на небу ни на зем
4. Народна приповетка: Свијету се не може угодити
5. Бранко Ћопић: Изокренута прича
6. Оскар Вајлд: Себични цин
7. Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње
8. Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу
9. Ијан Макјуен: Реч -две о Питеру
10. Јохана Шпири: Хајди (одломак)
11. Народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима)
12. Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима)

Драмски текстови

1. Душан Радовић: А зашто он вежба
2. Александар Поповић: Лед се топи

3. Јованка Јоргачевић: Никад два добра

4. Лаза Лазић: Суђење

Популарни и информативни текстови

Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.

ДОМАЋА ЛЕКТИРА

1. Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше

2. Избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец и друге песме)

3. Браћа Грим: Бајке (три бајке по избор у)

4. Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа

Књижевни појмови:

- лирска песма,
- химна,
- епска песма,
- народна бајка,
- роман,
- поређење,
- персонификација (на нивоу препознавања),
- опис,
- дијалог,
- приповедање,
- епски јунак,
- драмска радња

2) **ЈЕЗИК** Граматика, правопис и ортоепија

Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола. Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: -ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки). Речца не уз именице и

придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник ј (између самогласника и-о и ои). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).

3) ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано. Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире). Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат.

Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице.

Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.

Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).

Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и сл.

Програм наставе и учења Српског језика заснован је на исходима, односно на процесу учења и ученичким постигнућима. Исходи представљају опис интегрисаних знања, вештина, ставова и вредности које ученик гради, проширује и продубљује кроз све три предметне области

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата креирање годишњег и оперативних планова, као и развијање припрема за час/дан/седмицу. Годишњи план садржи број часова по областима распоређених по месецима, а у складу са школским

календаром, планирани фондом часова по областима и годишњим фондом часова. Програм наставе и учења предмета Српски језик у трећем разреду основне школе чине три предметне области: Књижевност, Језик и Језичка култура. Препоручени број часова по предметним областима је: Књижевност – 80 часова, Језик – 60 часова и Језичка култура – 40 часова. Све области се прожимају и ниједна се не може изучавати изоловано и без садејства са другим областима. Приликом креирања годишњег и оперативних планова неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе. Оперативни план садржи рубрику са операционализованим исходима, дефинисаним наставним јединицама, рубрику за планирану међупредметну повезаност и рубрику за евалуацију квалитета испланираног, као и друге елементе према процени наставника. Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, дефинисање исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на циљ и дефинисане исходе, планиране начине провере остварености исхода, избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања. Уз годишњи план, формира се листа распоређених текстова по месецима, као и домаћа лектира. Дистрибуција текстова по месецима, као и до сада, заснована је на груписању и повезивању текстова према различитим критеријумима – природа и улога књижевног дела; врсте текстова; сврха текстова: за читање/разумевање/препричавање/тумачење; брзина напредовања ученика; годишња доба; значајни датуми и празници; посебности ученичког колектива, школе и локалне заједнице; предметна и међупредметна повезаност садржаја и исхода; међупредметне компетенције, итд. Дакле, корелативност је омогућена комбиновањем текстова у сродне тематско-мотивске целине према различитим критеријумима. Могући примери функционалног повезивања текстова по сродности дела могу бити следећи (никако и једини): • свет детињства (Светлана Велмар Јанковић: Златно јагње – Јохана Шпири: Хајди (одломак) – Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа– Јасминка Петровић: Од читања се расте (читање у наставцима) – Душан Радовић: А зашто он вежба – Александар Поповић: Лед се топи – Јованка Јоргачевић: Никад два добра – Лаза Лазић: Суђење); • породица (Мирослав Антић: Шта је највеће или Ф. Г. Лорка: Луцкаста песма – Драган Лукић: Свакога данаили Шта је отац –Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру); • хумор (Бранислав Црнчевић: Љутито мече или Љубивоје Ршумовић: Аждаја своје чеду тепа – народна приповетка: Свијету се не може угодити – Бранко Ћопић: Изокренута прича и Доживљаји Мачка Тоше – избор из поезије Душана Радовића (Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне еачке исповести, Здравница, Плави зец и друге песме); • описивање (Душан Костић: Септембар – Григор Витез: Какве је боје поток или Десанка Максимовић: Вожња – Душан Васиљев: Зима); • бајколики свет (Бранко В. Радичевић: Прича о дечаку и Месецу – народна бајка: Чардак ни на небу ни на земљи – Оскар Вајлд: Себични цин – народна бајка: Баш-Челик (читање у наставцима) – Браћа Грим: Бајке (избор); • знаменити епски јунак (Бранко Стевановић: Занимање Марка Краљевића; Народне песме: Марко Краљевић и бег Костадин, Орање Марка Краљевића); • значајне личности српског језика, књижевности, науке и културе

(Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михаило Пупин): Химна Светоме Сави – М. Пупин: Са пашњака до научењака. Наведени примери показују како се књижевноуметнички текст може повезивати са другима на различите начине, према различитим мотивима или тону приповедања. Избор лектире за трећи разред је веома битан јер ученици треба даље да улазе у свет књижевности, да воле да читају и да у томе буду мотивисани, што се за почетак првенствено постиже успехом у читању (отуда у списку лектире има доста кратких текстова и дела, али и дужих у односу на други разред, а ученику тематски и стилски врло блиских, да би се даље неговала и истрајност у читању). Са друге стране, на овом узрасту важно је да ученици још више упознају текстове различитих жанрова, као и дела различита по времену настанка. Тако се сада у лектири, и у оквиру књижевнотеоријских појмова, налазе традиционалне врсте (народна бајка и народна јуначка песма). У лектири су две народне бајке Чардак ни на небу ни на земљи и Баш-Челик (за читање у наставцима), како би ученици упоређујући ове две типичне народне бајке лакше упознавали одлике ове књижевне врсте. Нешто слично имамо и код епских песама о Марку Краљевићу. Упоређујући их, ученици могу градити слику епског јунака, односно Марков портрет и његове особине које су на различите начине представљене у ове две песме: у једној типично епској (односно за ученике овог узраста народној јуначкој), Орање Марка Краљевића, у којој имамо борбу за ослобођење и бојеве јунака, и у другој, нетипичној епској песми Марко Краљевић и бег Костадин, у којој се одвија борба речима, а не оружјем, и борба на моралном, а не на бојном пољу. Ту је и песма савременог песника Бранка Стевановића, која на занимљив и духовит начин пева о Марку Краљевићу, како би ученици могли да је пореде са традиционалном врстом и да полако схватају да је народна књижевност жива и данас – по својим универзалним моралним вредностима и као извориште модерног стваралаштва. У трећем, као и у првом и другом разреду, читају се текстови у наставцима, а то подразумева да се на неколико планираних часова, према плану који учитељ/учитељица самостално осмисле и одговарајућом динамиком, читају и анализирају наведена дела. У трећем разреду у питању су два текста: репрезентативна народна бајка Баш-Челик и прича за децу Од читања се расте Јасминке Петровић (чија се радња одвија у осам дана – од понедељка до понедељка, те се текст може лако поделити и у самој настави, тако што би се, на пример, на часу читала два „дана“, односно два дела приче или би се два/три дела задавала ученицима за читање код куће, како би на часу било довољно времена за њихову обраду и повезивање са претходно прочитаним). Током читања у наставцима ученици негују истрајност у читању и у усвајању доминантних естетских и васпитних вредности књижевноуметничких текстова.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЊИЖЕВНОСТ

У настави књижевности најважније је код ученика развијати способност читања књижевних текстова са разумевањем, подстицати љубав према читању, градити осећај за лепо и вредно, васпитавати укус и неговати истрајност у читању и доживљавању књижевног дела. Ученике треба навикавати да опишу доживљај прочитаних књижевних дела и изнесу мишљење о њима. Читање захтева време, истрајност и посвећеност, а неговање ових карактеристика представља основ за сва даља учења. Кроз читање књижевноуметничких текстова и у разговору о њима на часу гради се критичко мишљење, јер ученици треба да имају суд о поступцима и особинама ликова, као и о различитим догађајима у тексту. Посебно је важно што књижевност код ученика интензивно развија емпатију, тиме што од читалаца тражи да се ставе на место другог и да разумеју најразличитије особине и поступке ликова. Настава књижевности јача национални и културни идентитет ученика, кроз упознавање своје књижевности и културе, као и књижевности и културе других народа. Школска лектира је разврстана по књижевним родовима – лирска и епска поезија, проза, драмски текстови за децу и обogaћена избором научнопопуларних и информативних текстова. Обавезни део школске лектире састоји се, углавном, од дела која припадају основном националном корпусу, али и репрезентативна дела за децу из светске књижевности (Оскар Вајлд: Себични цин, Ијан Макјуен: Реч-две о Питеру, Јохана Шпири: Хајди (одломак). Домаћа лектира обухвата значајна поетска и прозна дела децје књижевности (Браћа Грим: Бајке (три бајке по избору), Бранко Ћопић: Доживљаји Мачка Тоше, Астрид Линдгрен: Пипи Дуга Чарапа, избор из поезије Душана Радовића. Избор дела школске и домаће лектире примерен је узрасту ученика. Поједина дела из обавезног корпуса су изборна. Учитељу се пружа могућност да изабере да ли ће на часовима обрађивати: Ла Фонтенову басну Цврчак и мрав или Езопову басну Корњача и зец;• Шта је највеће Мирослава Антића или Луцкасту песму Ф. Г. Лорке;• Свакога дана или Шта је отац Драгана Лукића;• Какве је боје поток Григора Витеза или Вожња Десанке Максимовић;• Љутито мече Бранислава Црнчевића или Аждаја своме чеду тепа Љубивоја Ршумовића. • Изборност допушта наставнику већу креативност у достизању исхода. Програмом се подстиче упознавање ученика са значајним личностима српског језика, књижевности, науке и културе (Свети Сава, Милева Ајнштајн, Михајло Пупин). Током обраде књижевних текстова ученици развијају прва литерарно-естетска искуства и формирају своје ставове о делу које слушају или читају. Учитељ подстиче ученике да износе своје ставове и аргументују их примерима из текста. Поређење као стилску фигуру ученик овог узраста треба првенствено да уочи, а потом и да разуме његову улогу у тексту. Ученици усвајају основне облике казивања (форме приповедања) тумачећи

текстове из школске и домаће лектире. Ученик треба да разликује опис од приповедања у књижевном делу и уочи дијалог у песми, причи и драмском тексту. Приликом обраде лирских, епских и драмских текстова за децу ученици се мотивишу на читав низ стваралачких активности које настају поводом дела (изражајно рецитовање лирске песме, читање прозног текста интерпретативно, сценски наступ – извођење драмског текста, драмска игра, драмски дијалози, гледање дечје позоришне представе, снимање и коментарисање драматизованих одломака). Развијање књижевних појмова код ученика не подразумева учење дефиниција, већ именовање и описно образлагање појма; уочавање улоге одређеног појма у књижевноуметничком тексту. Важно је нагласити да ученици треба да читају оригиналне текстове аутора, а не оне који су из разних разлога и на различите начине прекрајани и мењани претходних деценија, као што је то био случај са бајком „Себични цин“ Оскара Вајлда. Ова бајка завршава се смрћу цина у дубокој старости, уз хришћанске мотиве који су битни за разумевање и самог краја и дела у целини. Књижевна дела која су доживела екранизацију (Хајди, Пипи Дуга Чарапа, Баш-Челик и друге народне и ауторске бајке) могу послужити за компаративну анализу и уочавање разлике између књижевности и филма, чиме ученици могу доћи до закључка о природи два медија и развијати своју медијску писменост. Часови књижевности могу се употпунити коришћењем дигиталних садржаја. Наставницима и ученицима могу бити од велике помоћи аудио записи, на којима се чује како глумци изражајно и интерпретативно казују изабране текстове. Такође, у наставу треба увести разноврсне стваралачке активности којима се врши систематизација обрађених садржаја (игре асоцијација, креативне слагалице, интерактивни задаци и квизови).

ЈЕЗИК

У настави језика ученици овладавају писаним и усменим стандардним српским језиком. Програм је усмерен на усвајање основних граматичких правила и њихову адекватну примену у писаној и говорној комуникацији. Граматика У програму су наведени само нови садржаји из граматике, али се подразумева да се градиво повезује са садржајима обрађеним у првом и другом разреду. Основна знања из морфологије проширују се у вези са именицама, придевима и глаголима, а уводи се нова врста речи: заменице (само личне). Две нове именичке подврсте, градивне и збирне именице, треба увести тек пошто се понове властите и заједничке именице. Нову подврсту придева – градивне и присвојне треба увести тек пошто се понове описни придеви. Важно је да ученици повежу градивне именице као основу за извођење градивних придева, а да не мешају ове две врсте речи. Кад су у питању присвојни придеви, градиво из граматике треба што више повезивати са правописом. Да би се одредио род и број придева, треба поновити род и број именица и указати ученицима на слагање придева са именицом у роду и броју, без увођења нових термина. Увођење личних заменица

подразумева само основне облике и њихово повезивање са глаголским лицем, односно бројем, што ће представљати основу за уочавање слагања субјекта и предиката у наредном разреду. Врсте речи уочавати најпре на изолованим примерима (у основном облику), а затим увежбавати и у оквиру реченице. Наставу граматике треба повезивати са наставом књижевности тако што књижевни текстови из Читанке могу послужити за граматичку анализу и послужити као пример употребе врста речи у реченици и различитих врста реченица по облику и значењу. Водити рачуна о томе да примери буду једноставни за анализу. Учитељ може и прилагодити текст, тако да примери буду типични. Правопис Правописна правила ученици треба да усвајају постепено, уз понављање и вежбање већ наученог и уз усвајање нових садржаја, и то путем различитих вежбања како на нивоу речи тако и на нивоу реченице. Писање вишечланих географских назива потребно је повезати са наставом придрде и друштва – завичајном географијом. Пожељно је направити корелацију са наставом математике у вези са писањем скраћеница за мерне јединице. Пошто се градиво из математике проширује великим бројем јединица мере, требало би, на овом нивоу, скренути пажњу на њихово писање само латиничким писмом.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Област Језичка култура обухвата усмено и писмено изражавање. Усмено изражавање ученика треба развијати у разговору у којем их учитељ усмерава да јасно, прецизно и разговетно изговарају реченице, поштујући интонацију и правилно акцентовање у реченицама. У вођеном разговору о књижевном или неуметничком тексту или о одређеној теми, ученици одговарају на питања, постављају питања, износе своја мишљења и ставове. Ученици се охрабрују да обликују усмену поруку у којој ће изнети информације на примерима из свакодневног живота. Учитељ треба да ствара прилике и подстиче ученике да говоре, износе информације, своја мишљења, осећања итд. У трећем разреду требало би подстицати ученике да препричавају, причају и описују и на сажет и на опширан начин како усмено, тако и писмено. Препричавање мора да има свој циљ и да буде плански и усмерено. Потребно је усмеравати ученике како да одаберу чињенице, како да одвоје главно од споредног и мање битног и како да следе хронолошки ток садржаја. Требало би водити рачуна о томе да се препричавају само они садржаји који испуњавају програмске захтеве и који су ученицима претходно протумачени/анализирани, предочени, објашњени. Причање представља стваралачко изражавање без обзира на то да ли је у питању стварност или фантазија, тј. да ли је реч о репродуковању неког доживљаја, догађаја и замишљеног садржаја (из света дечије маште). Најчешће се почиње са причањем доживљаја, па потом догађаја. Потребно је указати ученицима да занимљиво причање треба да буде динамично, као и да могу слободније да износе личне доживљаје, ставове, да буду маштовити и оригинални, да се емоционално и сликовито изражавају. Описивање – треба оспособљавати ученике да пажљиво посматрају, уочавају, откривају, запажају, упоређују, па тек онда дату предметност да мисаоно заокруже и језички уобличе. Ученици би требало да локализују оно

што описују (временски, просторно, узрочно), да одаберу битна својства (однос спољашњег и условно унутрашњег) и да изнесу лични став/однос према датој појавности. Будући да се описивање често доводи у блиску везу са читањем и тумачењем текста (посебно књижевноуметничког), потребно је стално усмеравати пажњу ученика на она места у овој врсти текстова која обилују описним елементима (опис предмета, ентеријера, биљака и животиња, књижевних ликова, пејзажа и сл.), јер су то и најбољи обрасци за спонтано усвајање описивања као трајне вештине у језичком испољавању. Циљеве и задатке ове врсте вежбања требало би постепено усложњавати – од једнолинијске дескрипције видљивог до промишљеног, аналитичког изражавања доживљаја стварности у којој ће бити истакнута самосталност и индивидуалност ученика. Извештавањем се на јасан, објективан и сажет начин говори о неком догађају. На овом узрасту је потребно само указати ученицима на основне одлике овог облика изражавања: на тачност преношења података, на аутентично презентовање чињеница, на једноставност, на одсуство личног коментара, субјективног доживљаја и имагинарног. Није потребно задати ученицима да напишу извештај, већ би их требало подстицати да сажето усмено извести о себи (нпр. о обављеном задатку код куће) у виду одговора на питања која ће учитељ поставити. На овај начин ће ученици вежбати да буду економични и прецизни приликом изражавања. Варирање језичког израза односи се на специфичан одабир и комбинацију језичких средстава. Помоћу књижевних и некњижевних текстова ученицима би требало указати на различите могућности употребе речи, синтагми и реченица у формалним/неформалним језичким ситуацијама, као и на промену њиховог значења у зависности од контекста. Током практичне наставе језичке културе ученицима би требало указати да је неопходно говорити онако како то захтева комуникативна ситуација и са њом ускладити језичке механизме. Током наставе језичке културе требало би оспособити ученике да правилно попуне различите једноставне обрасце; на пример, образац за учлањивање у библиотеку или у спортски клуб, писање позивнице за рођендан и слично. На овом узрасту реализују се различите програмске вежбе (правописне, језичке, лексичкосемантичке и говорне вежбе). Правописне вежбе представљају најбољи начин да се правописна правила науче, провере, као и да се уочени недостаци отклоне. У овом узрасту требало би примењивати просте правописне вежбе које су погодне за савлађивање само једног правописног правила из једне правописне области. Приликом савлађивања правописних начела погодне могу бити следеће правописне вежбе: диктат, аутодиктат, вежбе допуњавања и избора правилног облика речи. Језичка култура ученика негује се и кроз игровне активности, посебно кроз језичке вежбе, на пример, разговор са књижевним ликом, затим ситуационе игре, односно стварне ситуације, на пример, разговор у продавници, разговор код лекара и слично. Могу се одабрати и проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице и слично. Применом лексичко-семантичких вежби код ученика се ствара навика да промишљају и траже адекватан језички израз за оно што желе да искажу (у зависности од комуникативне ситуације) и повећава се фонд таквих израза у њиховом речнику. Развијању смисла за прецизно изражавање и разумевање значења речи и израза доприносе различите вежбе, на пример: навести речи који припадају

различитим тематским скуповима; речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја; промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго. Говорне вежбе код ученика подстичу машту и креативност због чега би их требало чешће примењивати у настави језичке културе. Говорне вежбе су у функцији изграђивања доброг језичког укуса, елоквентности и флуентности у изражавању. На овом узрасту најпогодније могу бити следеће говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање драмског / драматизованог текста и слично. Ниједан школски писмени задатак се не израђује у трећем разреду.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању. Оцењивање би требало да буде усмерено на добијање информација о обрасцима мишљења и условима под којим ученик може да примени знање стечено током наставе језичке културе у свакодневnoj формалној и неформалној комуникацији. Процес праћења и вредновања једног ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика. Акценат би требало да буде на учениковим способностима – на ономе што ученик може или покушава да учини. Током процеса наставе и учења учитељ континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити довољно јасна и информативна, како би била подстицајна за даље напредовање ученика. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

Наставне методе: дијалогска, монологска, писаних радова, рад на тексту, аналитичко- синтетичка метода, истраживачка метода...

Активности наставника: осмишљава и организује наставу (рад), започиње и води разговор, чита, диктира, излаже градиво, слуша, демонстрира, подстиче и мотивише ученике, даје упутства за рад, посматра, прати и процењује рад ученика...

Активности ученика: слуша, учествује у разговору, анализира, образлаже мишљење, чита, пише, прича, рецитује, примењује научено у новим околностима, уочава појединости, разуме садржај текста који му се чита, решава задатке, прави тематски речник, сарађује, црта...

Корелација са другим предметима: музичка култура, физичко и здравствено васпитање, математика, свет око нас, ликовна култура, пројектна настава, грађанско васпитање

Наставна средства и помагала: уџбеници, дигитални уџбеници и садржаји, наставни листови, апликације, звучна читанка, дечја штампа, објекти непосредне околине, дидактички материјали, мулти медијалне презентације, позоришне представе, лектира, тестови, фотографије,

плакати...

Међупредметне компетенције: комуникативна, за учење, за сарадњу, рад с подацима и информацијама, естетичка, решавање проблема, дигитална...

ОБЛАСТ/ТЕМА/МОДУЛ		ОБРАДА	УТВРЂИВАЊЕ	СВЕГА
1.	КЊИЖЕВНОСТ	47	33	80
2.	ЈЕЗИК	18	42	60
3.	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	5	35	40
УКУПНО		70	110	180

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК			Разред: трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			Годишњи фонд часова:180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.КЊИЖЕВНОСТ	-чита са разумевањем различите текстове; -опису свој доживљај прочитаних књижевних дела; -изнесе своје мишљење о тексту; -разликује књижевне врсте: лирску и епску песму, причу, басну, бајку, роман и драмски текст;одреди тему, редослед догађаја, време и место дешавања .	ШКОЛСКА ЛЕКТИРА Лирска поезија 1. Душан Костић: <i>Септембар</i> 2. Григор Витез: <i>Какве је боје поток</i> / Десанка Максимовић: <i>Војска</i> 3. Душан Васиљев: <i>Зима</i> 4. Мирослав Антић: <i>Шта је највеће</i> / Ф. Г. Лорка: <i>Луцкаста песма</i>	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	-именује главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; -уочи основне одлике лирске песме (стих, строфа и рима); -разуме пренесено значење пословице и басне и њихову поучност;	5. Драган Лукић: <i>Свакога дана</i> / <i>Шта је отац</i> 6. Бранислав Црнчевић: <i>Љутило мече</i> / Љубивоје Ршумовић: <i>Аждаја своме чеду</i> <i>тепа</i> 7. Милован Данојлић: <i>Љубавна песма</i> 8. Љубивоје Ршумовић: <i>Домовина себрани</i> <i>лепотом</i>	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	-разуме идеје књижевног дела; -уочи основне одлике народне бајке; -разликује народну од ауторске бајке; -представи главне особине јунака; -уочи одлике народне епске песме;	9. Химна Светоме Сави 10. Бранко Стевановић: <i>Занимање Марка Краљевића</i> Епска поезија 11. Народне песме: <i>Марко Краљевић и бег</i> <i>Костадин, Орање Марка Краљевића</i>	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК			Разред: трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.КЊИЖЕВНОСТ	-уочи поређење у књижевном делу и разуме његову улогу; -разликује опис од приповедања у књижевном делу;	Проза 1. Ла Фонтен: <i>Церчак и мрав</i> / Езоп: <i>Корњача и зец</i> 2. Народна приповетка: <i>Свети Сава и сељак без среће</i> 3. Народна бајка: <i>Чардак ни на небу ни на земљи</i> 4. Народна приповетка: <i>Свијету се не може угодити</i>	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
		5. Бранко Ћопић: <i>Изокренута прича</i> 6. Оскар Вајлд: <i>Себични џин</i> 7. Светлана Велмар Јанковић: <i>Златно јагње</i> (одломак) 8. Бранко В. Радичевић: <i>Прича о дечаку и Месецу</i> 9. Ијан Макјуен: <i>Реч-две о Питеру</i> (одломак)	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
		10. Јохана Шпири: <i>Хајди</i> (одломак)11. Народна бајка: <i>Баи-Челик</i> (читање у наставцима) 12. Јасминка Петровић: <i>Од читања се расте</i> (читање у наставцима)	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја,мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК		Разред: трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.		Годишњи фонд часова: 180	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.КЊИЖЕВНОСТ	-покаже примере дијалога у песми, причи и драмском тексту; -уочи хумор у књижевном делу; -чита текст поштујући интонацију реченице/стиха; -изражајно рецитије песму и чита прозни текст; -изводи драмске текстове;	Драмски текстови 1. Душан Радовић: <i>А зашто он вежба</i> 2. Александар Поповић: <i>Лед се топи</i> 3. Јованка Јоргачевић: <i>Никад два добра</i> 4. Лаза Лазић: <i>Суђење</i>	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
		Популарни и информативни текстови Избор из илустрованих енциклопедија и часописа за децу о значајним личностима српског језика, књижевности и културе (Милева Ајнштајн, Михаило Пупин), знаменита завичајна личност и др.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
		ДОМАЋА ЛЕКТИРА 1. Бранко Попић: <i>Доживљаји Мачка Тоше</i> 2. Избор из поезије Душана Радовића (<i>Замислите, Да ли ми верујете, Страшан лав, Кад је био мрак, Тужне ђачке исповести, Здравница, Плави зец</i> и друге песме) 3. Браћа Грим: <i>Бајке</i> (по избору)	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК			Разред: трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2. ЈЕЗИК	-разликује врсте (и подврсте) речи у типичним случајевима; -одреди основне граматичке категорије именица, придева и глагола; -примењује основна правописна правила;	Врсте речи: именице (градивне, збирне); придеви (присвојни, градивни); род и број придева; заменице (личне заменице); глаголи; лице и број глагола.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
		Подела речи на крају реда (граница на самогласник). Управни говор (први и други модел). Неуправни говор. Велико слово: писање имена народа, вишечланих географских назива (планина, река, језера, мора и сл.), празника, наслова књига и часописа; Писање присвојних придева изведених од властитих имена (суфикси: <i>-ов, -ев, -ин; -ски, -чки, -шки</i>).	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
		Речца <i>не</i> уз именице и придеве. Наводници (у управном говору, насловима дела, називима школа). Сугласник <i>ј</i> (између самогласника <i>и-о</i> и <i>о-и</i>). Скраћенице (мерне јединице за масу, дужину, време и запремину течности).	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК			Разред: трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	-јасно и разговетно изговори обавештајну, упитну и заповедну реченицу, поштујући одговарајућу интонацију и логички акценат, паузе, брзину и темпо; -споји више реченица у краћу и дужу целину;	Краћи и дужи текстови – књижевни и некњижевни, као и нелинеарни текстови. Причање о догађајима и доживљајима, стварним и измишљеним (усмено и писано). Описивање људи, животиња и природе (плански приступ) – усмено и писано.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	-описује и на сажет и на опширан начин; -извештава о догађајима водећи рачуна о прецизности, тачности, објективности и сажетости; -варира језички израз;	Различите комуникативне ситуације (комуникација са одраслима и са вршњацима; у школи, у продавници, телефонски разговор, поздрављања, честитања и сл.). Богаћење речника: речи истог или сличног значења; речи супротног значења; речи које значе нешто умањено и увећано (уз одговарајуће текстове из лектире).Правописне вежбе: вежбе допуњавања и избора правилног облика речи; диктат, аутодиктат	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	-попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; -разликује формални од неформалног говора (комуникације);	Језичке вежбе: проширивање и допуњавање реченица различитим врстама речи, промена реда речи у реченици, промена дужине реченице. Лексичко-семантичке вежбе: речи који припадају различитим тематским скуповима;	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, ,мотивација ученика и напредовање.,темпо рада ученика.		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: СРПСКИ ЈЕЗИК			Разред: трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Српског језика јесте да ученици овладају основним законитостима српског књижевног језика ради правилног усменог и писаног изражавања, негујући свест о значају улоге језика у очувању националног идентитета; да се оспособе за тумачење одабраних књижевних и других уметничких дела из српске и светске баштине, ради неговања традиције и културе српског народа и развијања интеркултуралности.			Годишњи фонд часова: 180
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3. ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА	-попуни једноставан образац у који уноси основне личне податке; -разликује формални од неформалног говора (комуникације);	Стилске вежбе: састављање прича на основу задатих речи; сажимање или проширивање познате приче (текста), мењање краја приче (текста); настављање приче на основу датог почетка; промена становишта (нпр. увести у текст нове ликове; сместити бајку у далеку будућност...).	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
		Говорне вежбе: рецитовање, изражајно читање, сценско приказивање речи супротног значања али исте врсте и истог рода и броја, промена граматичког лица у тексту; основно и пренесено значење речи и друго.драмског / драматизованог текста и сл.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
			Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, ,мотивација ученика и напредовање..		

Назив предмета **МАТЕМАТИКА**

Циљ учења Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Разред **Трећи**

Годишњи фонд часова **180**

Кључни појмови садржаја: бројеви прве хиљаде, разломак, децимални запис броја, круг, троугао, правоугаоник, квадрат, угао, паралелне праве, нормалне праве, појам површине, једначине и неједначине, мерење дужине, масе, времена и запремине течности.

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

Ради лакшег планирања наставе даје се оријентациони предлог броја часова по темама (укупан број часова за тему, број часова за обраду новог градива + број часова за утврђивање, увежбавање и систематизацију градива). Приликом израде оперативних планова наставник распоређује укупан број часова предвиђен за поједине теме по типовима часова (обрада новог градива, утврђивање и увежбавање, понављање, проверавање и систематизација градива), водећи рачуна о циљу предмета и исходима.

Бројеви (136; 53 + 83)

Геометрија (32; 12 + 20)

Мерење и мере (12; 5 + 7)

Предложени редослед реализације тема:

1. Бројеви – први део (бројеви до 1000, усмени поступци рачунања и римске цифре);
2. Геометрија – први део (праве и углови);
3. Бројеви – други део (писмени поступци рачунања, једначине и неједначине);
4. Геометрија – други део (геометријске фигуре);
5. Мерење и мере;
6. Бројеви – трећи део (разломци).

Предложена подела тема и редослед реализације нису обавезни за наставнике, већ само представљају један од могућих модела. Овакав предлог је дат због тога што је пожељно комбиновати алгебарске и геометријске садржаје.

Основа за писање исхода и избор садржаја је чињеница да се учењем математике ученици оспособљавају за: решавање разноврсних практичних и теоријских проблема, комуникацију математичким језиком, математичко резонување и доношење закључака и одлука.

Исходи представљају основ за избор наставних садржаја, доприносе и лакшем избору наставних стратегија, метода и поступака, чиме се олакшава дидактичко-методичко креирање процеса поучавања и учења. Достицањем исхода, ученици усвајају основне математичке концепте, овладавају основним математичким процесима и вештинама, оспособљавају се за примену математичких знања и вештина и комуникацију математичким језиком. Кроз исходе се омогућава остваривање образовних стандарда и међупредметних компетенција као што су комуникација, дигитална компетенција, рад са подацима и информацијама, решавање проблема, сарадња и компетенција за целоживотно учење.

I. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Програм усмерава наставника да наставни процес конципира у складу са дефинисаним исходима, односно да планира како да ученици достигну исходе и да изабере одговарајуће методе, активности и технике за рад са ученицима. Дефинисани исходи показују наставнику и која су то специфична знања и вештине која су ученику потребна за даље учење и свакодневни живот. Приликом планирања часа, дате исходе треба разложити на мање и на основу њих планирати активности за конкретан час. Треба имати у виду да се исходи у програму разликују, да се неки могу лакше и брже достићи, док је за одређене исходе потребно више времена и активности, као и рада на различитим садржајима. Исходе треба посматрати као циљеве којима се тежи током једне школске године. Наставу у том смислу треба усмерити на развијање компетенција и не треба је усмерити само ка достизању појединачних исхода.

При обради нових садржаја треба се ослањати на постојеће искуство и знање ученика, и настојати, да ученици самостално откривају математичке правилности и изводе закључке. Основна улога наставника је да буде организатор наставног процеса, да подстиче и усмерава активност ученика. Ученике треба упућивати да користе уџбеник и друге изворе знања, како би усвојена знања била трајнија и шира, а ученици оспособљени за примену у решавању разноврсних задатака.

Приликом планирања наставе, треба имати у виду да, у овом узрасту, различите игролике активности, као и употреба едукативних софтверских алата, у функцији сазнавања и учења могу бити додатна мотивација за усвајање математичких садржаја. Због тога је важно да се ученицима првог циклуса омогући да развијају математичко мишљење у контексту игроликих активности и употребе едукативних апликација на интернету и других електронских материјала. Поред тога, игролике активности и употреба едукативних апликација и електронских материјала значајно доприносе развијању интересовања за математику и позитивног става према математици.

На часовима треба комбиновати различите методе и облике рада, што доприноси већој рационализацији наставног процеса, подстиче интелектуалну активност ученика и наставу чини интересантнијом и ефикаснијом. Избор метода и облика рада зависи од наставних садржаја које треба реализовати на часу и предвиђених исхода, али и од специфичности одређеног одељења и индивидуалних карактеристика ученика.

II. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Бројеви

У трећем разреду наставља се развој појма броја, бројевног низа и поступака рачунања у оквиру блока бројева до 1000. Исходи ове теме се углавном остварују спирално, тако да се исходи који су остварени у оквиру блока бројева до 100 проширују на блок бројева до 1000. Бројеви се представљају визуелно и разложени на стотине, десетице и јединице. Касније се бројеви представљају као збирови вишеструких декадних јединица ($234 = 200 + 30 + 4$). Визуелизација бројева и места броја у бројевном низу помаже разумевању декадног бројевног система. Посебно, проблеми уочавања и описивање речима правила за настајање бројевног низа подстичу развијање математичко логичког мишљења.

Упознају се усмени и писмени поступци сабирања и одузимања у блоку бројева до 1000 као и множења једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељења бројевима прве десетице. Појам дељивости се сада проширује и уводи се појам остатка при дељењу. Ученици се подстичу да дођу до закључка који су бројеви дељиви са 2, 5 и 10.

Усмени поступци рачунања упознати су у претходним разредима те је потребно обновити ове поступке у оквиру блока бројева до 100 пре проширене примене у оквиру блока бројева до 1000. Усмени поступци рачунања осим у писаној форми, увежбавају се усменим рачунањем (без записивања) у циљу практичне примене у реалним ситуацијама везаним за рачунање са новцем и др. Након усвајања усменог поступка рачунања уводе се писмени поступци рачунања који се изводе: записивањем бројева у форми збира вишеструких декадних јединица, коришћењем таблица месних вредности и скраћено, са потписивањем. Облици писменог рачунања се упознају наведеним редоследом у циљу разумевања поступка писменог рачунања. Потребно је одвојити довољно времена за увежбавање технике рачунања, како би ученици стекли сигурност и спретност при усменом и писменом рачунању. Ученике треба упућивати на коришћење едукативних софтвера и апликација за увежбавање основних рачунских операција.

Решавање задатака у реалистичним и проблемским ситуацијама је контекст за утврђивање и проширивање знања о својствима рачунских операција и примени аритметичких правила као олакшици у рачунању. Зависност резултата од промене компоненти операција, као важна особина, обрађује се кроз примере у циљу стицања функционалних знања. Симболички запис аритметичких правила се не ради у трећем разреду.

Ученике треба навикавати да, пре израчунавања, процењују вредности бројевних израза. То је вештина која им помаже да уоче да су направили грешку приликом рачунања и има примену у свакодневном животу (нпр. процена рачуна у продавници, процена потребне количине материјала и слично). Процењивање вредности израза заснива се на познавању својстава аритметичких операција и зависности резултата од промена компоненти операција.

Посебна пажња се поклања вези операција и зависности резултата од промена компоненти као основе за решавање једначина и неједначина. Решавају се једначине облика $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$ на основу веза операција сабирања и одузимања и множења и дељења. Подстиче се навика провере решења и анализа „логичности“ решења с обзиром на контекст проблема. Решавају се неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$. Бирати примере неједначина код којих је лако сагледати скуп решења (погађањем или коришћењем табела). Увести начин записивања решења уз коришћење симбола $\in$, $\{$ и $\}$.

Визуелизација бројева и својстава аритметичких операција на бројевној правој или као површи одговарајућих димензија припрема је за

геометријско решавање аритметичких проблема. Овакве активности доприносе развоју способности математичког моделовања, примене математике у решавању проблема из реалних животних ситуација или других предметних области. У том смислу, решавање текстуалних задатака није значајно само као контекст за увежбавање техника рачунања већ и за уважавање значаја математичких знања у свакодневним животним ситуацијама. Поред текстуалне форме задавања задатака, потребно је код ученика развијати способност уочавања проблема анализом ситуације задате сликом, табелом или графиком (стубичастим дијаграмом и сликовним дијаграмом у коме један симбол може представљати више од једног објекта). У овим примерима, од посебног значаја је селекција значајних информација за решавање проблема и уочавање односа између познатих и непознатих компоненти. Бирање задатака у складу са принципом поступности оснажиће ученике у решавању проблема у којима је критичан корак формирање математичког записа (израза или једначине) на основу проблемске ситуације. Усмено и писмено образлагање поступка решавања задатка помаже ученицима у развијању способности математичко логичког резоновања и математичке комуникације.

Даље се развија појам разломка, увођењем разломака облика $\frac{p}{m}$. У оквиру бављења разломцима ученици анализирају и креирају визуелне представе разломака и упоређују разломке са истим имениоцем. Бољем разумевању појма разломка доприносе практичне активности деобе и спајања, лепљења и сечења погодних дидактичких материјала.

Уводи се децимални запис броја у контексту мерења дужине, при чему се бирају искључиво случајеви где је резултат децимални број са једном децималом.

Скуп римских цифара се проширује цифрама D и M чиме се омогућава записивање бројева до 1000 римским цифрама. Пре увођења нових цифара потребно је обновити римске цифре из претходног разреда и концепт записивања и читања бројева записаних римским цифрама. Увођењем ове две цифре, заокружује се целина и ученици ће, када упознају бројеве веће од 1000, бити у стању да користе римске цифре и за записивање година.

Геометрија

У трећем разреду наставља се упознавање геометријских фигура у равни и њихових својстава, развој перцепције простора и просторног резоновања. Бављење геометријским садржајима у трећем разреду ослања се на до тада већ уведене појмове.

Анализирају се и цртежом представљају узајамни положаји правих: паралелне праве и праве које се секу. Паралелне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

Посматрањем модела углова уочава се да угао образују две полуправе са заједничком почетном тачком. Анализирањем већ упознатих геометријских фигура ученици уочавају различите углове. Уводе се термини теме и крак, као и одговарајуће ознаке везане за угао (A, Aa, $\sphericalangle$ aAb, $\sphericalangle$ BAC). Увођење појма правог угла започиње анализирањем односа између хоризонталних и вертикалних положаја објеката у окружењу, посматрањем правоугаоника и квадратне мреже. Нормални положај правих уводи се преко појма правог угла. Прав угао, односно нормалне праве ученици цртају помоћу лењира и троугаоника или два троугаоника.

Кружница се уводи као затворена крива линија чије су све тачке једнако удаљене од једне тачке – центра кружнице. Круг се описује као равна фигура ограничена кружницом. Уводе се термини центар, полупречник и пречник, као и одговарајуће ознаке за центар и полупречник. Ученици кружницу/круг конструишу шестаром и увиђају да су круг и кружница одређени центром и полупречником.

Ученици су у претходним разредима класификовали и цртали геометријске фигуре (троугао, квадрат, правоугаоник). У трећем разреду анализирају се основна својства упознатих геометријских фигура (број страница, дужина страница, подударност и паралелност страница, врсте углова) и групишу у односу на уочена својства. Упознаје се класификација врста троуглова према дужинама страница. Цртају се квадрат и правоугаоник и конструише троугао када су познате дужине свих страница. Ученици се подстичу да откривају формуле. Обим геометријских фигура (троугла, квадрата, правоугаоника) се одређује са и без формула. Пресликавају се једноставне геометријске фигуре на квадратној мрежи или тачкастој мрежи симетрично у односу на дату праву, померањем у одређеном смеру за дату дужину или на основу задатог визуелног упутства.

Активности које подстичу развој геометријског мишљења су: посматрање, прављење модела, цртање, склапање и растављање делова фигуре. Ове активности помажу ученицима да уоче својства фигура и просторне односе. Код конструкција и цртања је важно подстицати прецизност.

Мерење и мере

У оквиру ове теме упознају се стандардне мерне јединице за мерење масе (kg, g, t), времена (деценија, век, секунд), дужине (mm, km) и запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). За усвајање основних знања о мерама и јединицама мере потребно је користити очигледна средства и давати ученицима да процењују и мере различите предмете из окружења. Важно је да ученици овладају претварањем мерних јединица из већих у мање и обрнуто, као и претварањем вишеименованих у једноименоване и обрнуто. Ученици се упознају са концептом мерења површине геометријских фигура без увођења стандардних једница за мерење површине. Са ученицима се решавају једноставнији проблеми у којима је потребно поплочати одређену површину различитим задатим геометријским фигурама (правоугаоник, квадрат и троугао). Задаци у реалном контексту основа су за бављење овим садржајима.

Вишеименовани бројеви као резултат мерења дужине пружају контекст за увођење децималног записа броја, при чему се раде само случајеви записа са једним децималним местом. Полази се од сазнања да је дециметар десети део метра и да се зато може записати да је $1 \text{ dm} = 0,1 \text{ m}$.

Опште напомене

Приликом увођења нових појмова важан је избор модела. За увођење појма хиљаде пожељно је коришћење модела коцке димензије $10 \times 10 \times 10$. За анализирања својстава геометријских фигура важан је избор погодних модела на којима је лакше уочити својства. На пример, жичани модели геометријских фигура погодни су при обради појма обима фигуре док су за уводна разматрања појма површине прикладнији модели фигура од картона.

Промене у свим сферама живота увелико су условљене употребом информационих технологија. Савремене наставне методе укључују и употребу различитих софтверских апликација. Ученике треба упознати са употребом калкулатора ради провере тачности рачуна. Наставник ученике може упућивати на различите апликативне софтвере и бесплатне едукативне игре на мобилним телефонима, таблетима и рачунарима. Употреба ИКТ-а доприноси развијању општих међупредметних компетенција као што су рад са подацима, дигитална компетенција, решавање проблема и др. На пример, у областима Геометрија и Мерење и мере за развијање основних геометријских концепата

и њихову употребу у реалном контексту ученици могу користити Геогенру (цртање троугла, праве кроз две тачке, кружнице), Гугл Мапе (улице које се секу или су паралелне, растојања између објеката, полупречник и пречник кружног тока) и сл. Ученике треба упућивати на апликације које развијају логичко-комбинаторно размишљање.

III. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Саставни део процеса развоја математичких знања у свим фазама наставе је и праћење и процењивање степена остварености исхода, које треба да обезбеди што поузданије сагледавање развоја и напредовања ученика. Тај процес започети иницијалном проценом нивоа на коме се ученик налази. Прикупљање информација из различитих извора (свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, тестови) помаже наставнику да сагледа постигнућа (развој и напредовање) ученика и степен остварености исхода. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а важно је ученике оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у учењу.

Оцењивање: праћење и процењивање степена остварености исхода, свакодневна посматрања, активност на часу, учествовање у разговору и дискусији, самосталан рад, рад у групи, посматрање ангажованости, кооперативности, креативности; прикупљање ученичких радова и продуката њихових активности, разговор са ученицима; усмено испитивање; посматрање; тестирање.

Наставне методе: дијалогска, монолошка, писаних радова, аналитичко синтетичка метода; истраживачка метода, демонстративна, илустративна, развојна метода, откривајућа (проналазачка) метода, проблемска (стваралачка) метода

Активности наставника: организатор наставног процеса, подстиче и усмерава активност ученика, мотивише ученике, оспособљава ученике да рукују лењиром, даје смернице за нова знања, припрема материјал за рад, проверава, објашњава, пружа помоћ ученицима...

Активности ученика: самостално открива математичке правилности, анализира и изводи закључке, образлаже мишљење, препознаје научене геометријске садржаје, именује геометријска тела, служи се прибором за геометрију, црта научене геометријске садржаје, уочава разлике, сабира, одузима, множи и дели, решава текстуалне задатке и једначине, сарађује, примењује научено у новим околностима, слуша, учествује у разговору...

Корелација са другим предметима: српски језик, музичка култура, физичко и здравствено васпитање, природа и друштво, ликовна култура, пројектна настава, грађанско васпитање

Наставна средства и помагала: запис на табли, уџбеници, рачунар, дигитални уџбеници и садржаји, пројектор, наставни листови, апликације, модели геометријских тела, модели мерних јединица, прибор за цртање и конструкцију, прибор за мерење, дечја штампа, објекти

непосредне околине, дидактички материјали, мултимедијалне презентације, фотографије, слике, цртежи, плакати, апликације ...

Међупредметне компетенције: комуникативна, за сарадњу, рад с подацима и информацијама, естетска, решавање проблема, дигитална компетенција, компетенција за учење, одговоран однос према здрављу, одговоран однос према околини...

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА		Разред: Трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова		Годишњи фонд часова: 180	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. БРОЈЕВИ	– прочита, запише и упореди бројеве прве хиљаде и прикаже их на бројевној правој;- прочита број записан римским цифрама и напише дати број римским цифрама (до 1000);-изврши четири основне рачунске операције, писмено и усмено (до 1000);	Бројеви прве хиљаде. Сабирање и одузимање (усмени и писмени поступак). Множење једноцифреним бројевима и бројем 10 и дељење бројевима прве десетице са и без остатка (усмени и писмени поступак).	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– подели број бројем прве десетице, са и без остатка, и провери резултат;-процени вредност израза са једном рачунском операцијом;-израчуна вредност бројевног израза са највише три рачунске операције;- одреди десетице и стотине најближе броју;	Зависност резултата од промене компонената. Једначине облика: $a + x = b$, $a - x = b$, $x - a = b$, $a \cdot x = b$. Неједначине облика: $a \pm x < b$, $a \pm x > b$, $x - a < b$, $x - a > b$.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– реши једначину са једном рачунском операцијом;-одреди и запише скуп решења неједначине са сабирањем и одузимањем;- реши проблемски задатак користећи бројевни израз или једначину;-уочи делове целине и запише разломкеоблика упореди разломкеоблика са једнаким	Римске цифре D, M.Разломци облика $\frac{m}{n}$ ($m \leq n \leq 10$).Упоређивање разломака са једнаким именицима. Децимални запис броја са једном децималом.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		

Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, ,мотивација ученика и напредовање..
---------------------	---

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА		Разред: Трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота,		Годишњи фонд часова: 180	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2. ГЕОМЕТРИЈА	- црта паралелне и нормалне праве, правоугаоник и квадрат; конструира троугао и круг; - именује елементе угла, правоугаоника, квадрата, троугла и круга;	Узајамни положаји правих (паралелне праве и праве које се секу). Угао, врсте углова. Троугао, врсте троуглова. Кружница и круг. Правоугаоник и квадрат.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	разликује врсте углова и троуглова; одреди обим правоугаоника, квадрата и троугла, применом обрасца; опише особине правоугаоника и квадрата; преслика геометријску фигуру у квадратној или тачкастој мрежи на основу задатог упутства;	Обим троугла, квадрата и правоугаоника. Цртање паралелних и нормалних правих помоћу лењира. Конструкције троугла и кружнице. Пресликавање геометријских фигура на квадратној мрежи.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	користи геометријски прибор и софтверске алате за цртање;		Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МАТЕМАТИКА		Разред: Трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Математике је да ученик, овладавајући математичким концептима, знањима и вештинама, развије основе апстрактног и критичког мишљења, позитивне ставове према математици, способност комуникације математичким језиком и писмом и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој појмова		Годишњи фонд часова: 180	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3. МЕРЕЊЕ И МЕРЕ	– чита, упореди и претвара јединице за мерење дужине, масе, запремине течности и времена; – упореди величине (дужина, маса, запремина течности и време);	Мерење масе (kg, g, t). Мерење времена (деценија, век, секунд). Мерење дужине (mm, km).	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– измери површину геометријске фигуре задатом мером (правоугаоником, квадратом и троуглом) -примењује концепт мерења у једноставним реалним ситуацијама.	Мерење запремине течности (l, dl, cl, ml, hl). Мерење површине геометријских фигура задатом мером.	Стимулише, Поставља питања Похваљује, Слуша Упознаје се, Разговара Црта Препознаје Изражава се Илуструје
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

ПРИРОДА И ДРУШТВО

Циљ наставе и учења Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот у њему.

Наставне методе

Најефикасније методе у настави предмета Природа и друштво су оне које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу стицања знања. Потребно је стварање ситуације учења у којима ће доћи до изражаја различите активности ученика које омогућавају различите начине учења. Погодне су различите методе решавања проблем ситуација, кооперативне методе, интерактивне, амбијентално учење, игра као ненаметљива форма учења, метода практичних радова, демонстративна метода, метода илустративних радова.

Активности наставника:

- прати, посматра ученике,
- организује наставу,
- мотивише ученике,
- посматра, процењује ученичка достигнућа,
- подстиче групну и међугрупну сарадњу и комуникацију,
- демонстрира, објашњава,

- врши проверу и даје смернице за даљи рад ,
- пружа помоћ, подршку, даје савете...

Активности ученика: При остваривању циљева и задатака треба имати у виду да су садржаји и активности неодвојиви у наставном процесу. Важно је одабрати активности које ангажују и појединачна чула, али и више чула истовремено. Значајне активности су:

- посматрање, описивање, процењивање,
- груписање-уочавање сличности и разлика,
- праћење,
- бележење,
- практиковање,
- експериментисање, истраживање,
- сакупљање, стварање, играње...

Корелација са другим предметима: Велики број наставних јединица овог предмета могуће је ставити у корелацију са садржајима других предмета: *српски језик ,математика, музичка култура , ликовна култура, грађанско васпитање, физичко и здравствено васпитање .*

Наставна средства: постери, слике, апликације, прибор за цртање и писање, пластелин, фотографије, предмети непосредне околине, занимљиви текстови, предмети различитих облика и материјала из непосредне околине...

Праћење и вредновање (оцењивање): треба обављати континуирано, увежбавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. Обавеза учитеља је да посматрањем (пригодно, систематско, опште, усмерено); вођењем белешки уз унапред припремљене инструменте; тестирањем, анализом ученичких радова и продуката ученичких активности и кроз разговор са ученицима прати њихова напредовања и вреднује их, али и утиче мотивационо и подстицајно на развој способности ученика. Што мање користити класичке писмене провере знања-контролне и писмене вежбе. Оцена би требало да има и мотивациони значај и да представља одраз квалитета испуњености постављених стандарда- знања, умења, ставова и вредности у оквиру предмета.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Постављени циљеви реализују се пре свега кроз наставни процес у школи, обogaћен осталим облицима активностима у оквиру школског програма. За потребе овог наставног предмета посебно су погодни: организоване посете, шетње, излети, настава у природи, осмишљене екскурзије, зимовања и летовања ученика.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.Природа, човек, друштво	– идентификује облике рељефа и површинских вода у свом крају; – одреди положај задатог објекта у односу на истакнуте облике рељефа и површинске воде у свом крају;	Облици рељефа: узвишења (подножје, стране, обронци, врх), равнице и удубљења. Рељеф у мом крају.Површинске воде: река и њене притоке (лева и десна обала); бара и језеро. Површинске воде у мом краја. Групе људи: становници и народи краја (права и обавезе; обичаји; суживот).	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– илуструје примерима како рељеф и површинске воде утичу на живот људи у крају; – примени правила друштвено прихватљивог понашања поштујући права, обавезе и различитости међу људима;	.Производне и непроизводне делатности и њихова међузависност. Село и град, њихова повезаност,зависност и међуусловљеност. Значај и улога саобраћаја. Путнички, теретни и информациони саобраћај. Безбедно понашање ученика на саобраћајницама у крају.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– повеже различита занимања и делатности са потребама људи у крају у коме живи; -повеже врсте и значај саобраћаја у свом крају са	Опрема за безбедну вожњу ролера, тротинета и бицикла.Течно, гасовито и чврсто стање воде. Кружење воде у природи. Промене при загревању и хлађењу ваздуха (промена температуре, запремина и кретање ваздуха).	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.Природа, човек, друштво	– примени правила безбедног понашања у саобраћају; – разликује чврсто, течно и гасовито стање воде у природи и свакодневном животу;	Мерење температуре воде, ваздуха и тела.Услови за живот, ланац исхране и међусобни утицаји у животним заједницама:	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– повеже температурне промене са променама запремине и кретања ваздуха; – очита вредности температуре воде, ваздуха и тела помоћу термометра;	-Копнене животне заједнице: шуме, ливаде и пашњаци; -Водене животне заједнице: баре, језера и реке. Култивисане животне заједнице: воћњаци, повртњаци, њиве и паркови.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– прикаже везе међу живим бићима у различитим животним заједницама помоћу ланаца исхране; – илуструје примерима одговоран и неодговоран однос човека према животној средини; – примени поступке (мере) заштите од заразних болести;	Значај и заштита земљишта и копнених животних заједница.Значај и заштита вода и водених животних заједница.Животне заједнице у мом крају и човеков однос према њима.Начини преношења и мере заштите од заразних болести (грип, заразна жутица, варичеле) и болести које преносе животиње (крпељи, вашке).	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика у свајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2. Оријентација у простору и времену	– се оријентише у простору помоћу компаса и оријентира из природе/окружења; – опише пут којим се може стићи од једне до друге тачке помоћу плана насеља;	Главне стране света. Умањено приказивање објеката и приказивање из „птичије“ перспективе. План насеља.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– идентификује географске објекте у свом крају користећи географску карту Републике Србије; – користи временске одреднице (година, деценија, век) у свакодневним ситуацијама и приликом описивања догађаја из прошлости;	Географска карта Републике Србије: картографске боје, картографски знаци).Мој крај на географској карти Републике Србије.Временске одреднице (датум, година, деценија и век).	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
			Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3.Прошлост	-Препознаје изворе прошлости на сликама и окружењу -Временски се оријентише ,зна да одреди догађаје из прошлости(ближа,даља) и оно што ће се десити у будућности	Историјски извори (материјални, писани и усмени). Садашњост, прошлост, будућност: догађаји, људи и промене у мом крају	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– прикупи и представи податке о прошлости породице и краја;	Породична прошлост (преци и потомци) и знаменити људи краја. Начин живота данас и у прошлости – занимања, одевање, исхрана, дечије игре.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
			Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, ,мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
4.Кретање	– повеже јачину деловања на тело са његовим пређеним растојањем; – доводи у везу брзину падања тела са његовим обликом;	Кретање тела по путањи (правилнијско и криволинијско).Утицај јачине деловања на пређено растојање тела. Дејство Земљине теже – падање тела. Утицај облика тела на брзину падања.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– разликује природне и вештачке изворе светлости; – повеже промену величине и положаја сенке са променом положаја извора светлости;	Извори светлости (природни и вештачки). Како настаје сенка – облик и величина сенке.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– повеже промену јачине звука са променом удаљености од његовог извора;	Кретање производи звук: треперење затегнуте жице, гласних жица; различити звуци у природи. Звук као информација. Заштита од буке	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ПРИРОДА И ДРУШТВО			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Природе и друштва јесте упознавање себе, свог природног и друштвеног окружења и развијање способности за одговоран живот.			Годишњи фонд часова:72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
5.Материјали	– разликује повратне и неповратне промене материјала; -уочи сличности и разлике међу течностима – тече, променљивост облика; провидност, боја, густина; -одабере материјале који по топлотној проводљивости највише одговарају употреби у свакодневном животу;	Промене материјала: повратне (истезање, савијање, ширење/скупљање; испаравање, кондензовање, топљење /очвршћавање) и неповратне (сагоревање, рђање) .Сличности и разлике међу течностима (вода, уље, детергент за прање судова, мед, млеко, сок од лимуна).	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
	– објасни како рециклажа помаже очувању природе; – изведе једноставне огледе/експерименте и повеже резултат са објашњењем/закључком; – сарађује са другима у групи на заједничким активностима;	Вода и друге течности као растварачи. Зависност брзине растварања , температуре течности и мешања. Топлотна проводљивост материјала.Ваздух као топлотни изолатор у природи и свакодневном животу (крзно и перје; слојевито облачење, вунене рукавице, грађевински блокови, термос-боца).	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– представи резултате истраживања (писано, усмено, помоћу ленте времена, Power Point презентацијом и/или цртежом и др); -повеже резултате рада са уложеним трудом.	Значај рециклаже. Разврставање отпада од пластике, стакла, папира, метала.Рационална потрошња.Међусобни утицај човека и окружења (начин на који човек мења)	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	-Тестови знања -Усмено испитивање -Посматрање ангажованости на часу -Ученички радови и продукти ученичких активности -формативно и сумативно оцењивање		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење , у складу са личним карактеристикама ученика за усвајање садржаја, ,мотивација ученика и напредовање.,уважавање интересовања.		

ЛИКОВНА КУЛТУРА

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

Циљ наставе ликовне културе је да подстиче и развија учениково стваралачко мишљење и деловање у складу са демократским опредељењем друштва и карактером овог предмета.

Задачи наставе ликовне културе:

- има задатак да развија способност ученика за опажање облика, величина, светлина, боја, положаја облика у природи;
- да развија памћење,повезивање опажених информација
- стварање услова за разумевање природних законитости и друштвених појава
- развија способности за препознавање традиционалне,модерне,савремене уметности
- развијати љубав према вредностима израженим у делима свих облика уметности
- развијати сензибилитет за лепо писање
- развијати моторичке способности ученика.

Задачи наставе ликовне културе за трећи разред су:

- ликовно изражавање ученика у функцији развијања мишљења и визуелног ликовног естетског сензибилитета за медијуме, уз коришћење разних материјала за компоновање, покрет у композицији, орнаментику, простор, одабирање случајно добијених ликовних односа по личном избору, плакат и ликовне поруке као могућност споразумевања;
- увођење ученика у различите могућности комуникације;
- стварање услова за развијање свести о потреби чувања човекове природне и културне околине, те активног учествовања у квалитетном естетском и просторном уређењу животне околине.

ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ

Садржаји су подељени на наставне теме:

КОРИШЋЕЊЕ РАЗНИХ МАТЕРИЈАЛА ЗА КОМПОНОВАЊЕ

Дорада и преобликовање запошетих облика.Појмови:медијуми-проширени медијуми.

КОМПОЗИЦИЈА И ПОКРЕТ У КОМПОЗИЦИЈИ

Композиција линија,боја,облика,светлина и сенки,разних материјала у складу са проширеним медијумима.Појмови:композиција.

ОРНАМЕНТИКА

Линеарна орнаментика,површинска орнаментика,тродимензионална орнаментика.Појмови:орнамент.

ПРОСТОР (ПОВЕЗИВАЊЕ РАЗНИХ ОБЛИКА У ЦЕЛИНУ)

Аутоматски начин цртања,субјективно осећање простора,илузија простора,линије,површине,облици и боје у простору,шаљиви простор...

Појмови:простор,илузија простора...

ОДАБИРАЊЕ СЛУЧАЈНО ДОБИЈЕНИХ ЛИКОВНИХ ОДНОСА ПО ЛИЧНОМ ИЗБОРУ УЧЕНИКА

Слика случај.Појмови:машта

ПЛАКАТ,БИЛБОРД,РЕКЛАМА

Визуелне информације,поруке,препоруке...Појмови:визуелна порука.

ЛИКОВНЕ ПОРУКЕ КАО МОГУЋНОСТ СПОРАЗУМЕВАЊА

Препознавање карактеристика инсеката,животиња,професија код људи...Појмови:визуелно споразумевање

ЛИКОВНА ДЕЛА И СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ;ДЕЛА САВРЕМЕНИХ МЕДИЈУМА

Избор дела и споменика културе у складу са захтевима целина програма и узрасним могућностима ученика.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ТЕМА

КОРИШЋЕЊЕ РАЗНИХ МАТЕРИЈАЛА ЗА КОМПОНОВАЊЕ-усмеравање ученика ка креативној доради и преобликовању постојећих облика

- развијање маште и индивидуалног ликовног израза
- развијати моторичке способности

КОМПОЗИЦИЈА И ПОКРЕТ У КОМПОЗИЦИЈИ- развијање способности за опажање облика, величина,светлина,боја,положаја у природи

-развијање смисла за компоновање

ОРНАМЕНТИКА- развијање мишљења и визуелног ликовног сензибилитета

- развијање способности за препознавање традиционалне, модерне, савремене уметности

ПРОСТОР - развијање способности за опажање положаја облика у простору

- развијање самосталног изражавања коришћењем различитих техника и средстава

- развијање љубави према вредностима израженим у делима свих облика уметности

ОДАБИРАЊЕ СЛУЧАЈНО ДОБИЈЕНИХ ЛИКОВНИХ ОДНОСА ПО ЛИЧНОМ ИЗБОРУ УЧЕНИКА- развој маште у случајно насталим ликовним вредностима

ПЛАКАТ,БИЛБОРД,РЕКЛАМА-увођење ученика у различите могућности комуникација

- стварање услова за разумевање друштвених појава

ЛИКОВНЕ ПОРУКЕ КАО МОГУЋНОСТ СПОРАЗУМЕВАЊА- увођење ученика у различите могућности комуницирања

-стварање услова у развијање свести о потреби чувања природне и културне околине

ЛИКОВНА ДЕЛА И СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ КАО И ДЕЛА САВРЕМЕНИХ МЕДИЈУМА-

-увести ученике у начине повезивања искустава, са циљем да се гради искуство на искуство.

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: метода разговора, метода демонстрације, илустративна метода, метода посматрања, метода практичних радова. : подстицај на активност, на разговор, показивање, тражење карактеристика, објашњавања, помоћ при индивидуалном коришћењу средстава и материјала, објашњавање ради упоређивања, посматрање уз демонстрацију, разговор при индивидуалном решавању проблема, посматрање и уочавање, експеримент, текст.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: ликовно изражавање доживљаја и осећања; исказивање утисака о сопственом и туђем раду; правилно коришћење различитих ликовних и неликовних материјала у стваралачком раду; моделовање; опажање и препознавање разлика између природних и ствараних творевина у окружењу; давање и прихватање иницијативе и креативних решења у заједничким стваралачким активностима.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује и води наставни процес; бира наставне теме за рад; препознаје индивидуалне способности ученика и у складу са њима бира облике наставног рад прилагођен сваком ученику; подстиче и мотивише стваралачку креативност ученика; пружа помоћ у раду; демонстрира активности; процењује и вреднује рад ученика.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са свим наставним предметима кроз илустровање и ликовно оживљавање наставних садржаја у циљу бољег савладавања теоретских знања.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: блокови за цртање – различитих величина, графитне оловке, дрвене бојице, фломастери, водене бојице, темпере, воштане бојице, колаж, глина и пластелин, штампа, текстил...- разноврсна према потреби и у служби наставних јединица.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Праћење и вредновање се обавља континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. У процесу праћења остваривања постављених циљева и задатака, као и постизању постављених стандарда посматра се ангажованост, активност, креативности и кооперативност ученика при изналажењу решења за дате ликовне ситуације, коришћење ликовних и неликовних техника за изражавање доживљаја дате теме, као и разговор, прикупљање дечијих радова, белешке о напредовању ученика.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА		Разред:трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да израђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1. МАТЕРИЈАЛИ	– поштује инструкције за припремање, коришћење, одржавање и одлагање материјала и прибора; – повеже уметничко занимање и уметнички занат са одговарајућим продуктом;	Својства материјала. Својства материјала за ликовно обликовање – тврдоћа, еластичност, растворљивост или постојаност (промене у току сушења, у контакту са светлошћу, у контакту са различитим супстанцама и подлогама...), материјали који могу да се користе као алатке (пера, крзно, длака, лишће, дрвца...).	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– преобликује, самостално или у сарадњи са другима, амбалажу и предмете за рециклажу мењајући им употребну функцију;	Изглед материјала – основне и изведене боје, природне и створене текстуре. Технике. Однос материјала, ликовне технике и идеје. Производи уметничких заната (накит, уметничке лутке, шешири, таписерије, ћилими, осликани текстил, собне светиљке и сенила, грнчарија, дуборез, гравуре...). Значај рециклирања, уметничка рециклажа.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.			Годишњи фонд часова: 72
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2. СПОРАЗУМЕВАЊЕ	– изрази своје доживљаје, емоције, имагинацију и запажања одабраним материјалом, прибором и техникама; – користи одабране податке и информације као подстицај за стваралачки рад;	Говор тела. Поглед, израз лица, држање тела, гест и кретање, однос вербалне и невербалне комуникације. Тумачење визуелних информација. Визуелне карактеристике биљака и животиња, знаци, симболи, униформе, заставе, ношње... Пејзаж, портрет, аутопортрет.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– протумачи једноставне визуелне информације и поруке из свакодневног живота; – укаже на сличности и разлике које опажа у уметничким делима и традицији различитих народа; – изрази одабране садржаје изразом лица, положајем тела, покретима или кретањем;	Слика, текст, звук. Кратки анимирани филмови, рекламе, билборди... Лепо писање – плакат, позивнице, честитке...	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ЛИКОВНА КУЛТУРА		Разред:Трећи	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Ликовне културе је да се ученик, развијајући стваралачко мишљење и естетичке критеријуме кроз практични рад, оспособљава за комуникацију и да изграђује позитиван однос према култури и уметничком наслеђу свог и других народа.		Годишњи фонд часова: 72	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3.КОМПОЗИЦИЈА	– распореди облике, боје, линије и/или текстуре креирајући оригиналне композиције; – разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости;	Композиција. Дводимензионалне и тродимензионалне композиције, организација композиције, равнотежа. Орнамент. Традиционална и савремена употреба орнамената, симетрија.	Планира Подстиче Види Креира Представља Чита Прича
4.ПРОСТОР	– разговара са вршњацима о доживљају простора, дизајна, уметничких и ученичких радова, уважавајући различитости; – учествује у обликовању и уређењу простора у школи, код куће или у окружењу;	Облици у простору.Непокретни објекти у отвореном и затвореном простору (споменици, уметничка дела, експонати...). Композиција у простору – поставка изложбе, уређење просторије, уређење школе, уређење околине у локалној заједници.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	-разматра, у групи, шта и како је учио/ла и где та знања може применити.	Оптичке илузије на дводимензионалној подлози, специјални ефекти на сцени, у филмовима, игрицама... Кретање. Покрет и кретање у природи, окружењу и уметничким делима.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

МУЗИЧКА КУЛТУРА

Циљ наставе и учења Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.

Методе рада:

- слушање;
- певање по слуху;
- дидактичке игре.

Активности наставника:

- припрема- распевава одељења,
- проверава гласовне могућности,
- припрема илустративне текстове у циљу постављања музичке писмености,
- мотивисање ученика,
- припрема за слушање музике,
- праћење напретка ученика,

Активности ученика:

- певање,
- стварање звука,
- тактирање,
- опонашање и разликовање звукова из окружења,

- опажање и репродуковање различитих тонова,
- илустровање слушане музике
- основно читање нота

Корелација са другим предметима: физичко васпитање, српски језик, природа и друштво, ликовна култура, математика.

Наставна средства: ЦД - музичка збирка за трећи разред основне школе, касете, штапићи, бубањ, триангл, синтисајзер, илустрације.

Начин праћења и вредновања (оцењивање):

Оцењивање је саставни део процеса учења и наставе ,а треба да подржи учење и допринесе његовој успешности. Оно захтева максимално реалне и објективне критеријуме у оцењивању сваког ученика појединачно. Процене о томе колико је који ученик лепо и музикално интерпретирао песму више су у домену естетског процењивања. Наставник разредне наставе треба да сагледа опште ангажовање и рад ученика и према томе да донесе адекватну и реалну оцену.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Наставни планови су разрађени на оперативне планове и конкретизоване захтеве које наставник и ученици треба да испуне кроз наставу музичке културе у другом разреду и остале облике активности у оквиру школског програма. Препоручују се посете разним манифестацијама где ученици директно слушају музичко стварање, посета природи где слушају и анализирају природне звуке истражују своје непосредно окружење уочавајући какве све звукове могу открити и створити.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	– опише своја осећања у вези са слушањем музике; -Разликује композиције по ритму,јачини... -Препознаје различите музичке жанрове	Композиције различитог карактера и елементи музичке изражајности (мелодијска линија, темпо, ритам, динамика). Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање, јачина, тонске висине.Музички дијалог (хор, глас и хор, глас и инструмент, два гласа, два инстру-	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
		Различити жанрови везани за уобичајене ситуације у животу. Музичка прича. Филмска музика. Музички бонтон.Музика и здравље. Дигитализација.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
2.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– примењује правилан начин држања тела и дисања при певању; – изговара бројалице у ритму, уз покрет; – пева по слуху и са нотног текста песме различитог садржаја и расположења;	Дидактичке музичке игре. Правилан начин певања – држање тела и дисање. Правилна дикција. Певање песама по слуху различитог садржаја и карактера Певање песама уз покрет.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2.ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;	Певање модела и наменских песама и повезивање њихових почетних тонова у тонском опсегу од <i>ха</i> до <i>це</i> ² . Певање и свирање песама из нотног текста. Дечји и алтернативни инструменти и начини свирања на њима. Инструментална пратња по слуху. Певање и извођење музичких игара уз свирање на дечјим инструментима – песме уз игру, дидактичке игре, музичке драматизације.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– наведе особине тона и основне музичке изражајне елементе; – разликује инструменте по боји звука и изражајним могућностима; – повезује карактер дела са избором инструмента и музичким изражајним елементима;	Свирање инструменталних аранжмана на дечјим ритмичким инструментима и на алтернативним изворима звука. Му-зички бонтон. Особине тона: боја (различити гласови и инструменти), трајање (нотна трајања), јачина (динамичке ознаке – пиано, форте, крешендо и декрешендо), тонске висине (од <i>це</i> ¹ до <i>ге</i> ¹).	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– свира по слуху и из нотног текста ритмичку и мелодијску пратњу; – осмисли и изведе једноставну ритмичку и мелодијску пратњу ; – осмисли музички одговор на музичко питање;	Елементи музичког писма: линијски систем, виолински кључ, трајање тонова (половина, четвртина, осмина ноте и одговарајуће паузе) у такту 2/4. Јединица бројања. Тактирање у 2/4 такту.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: МУЗИЧКА КУЛТУРА			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Музичке културе је да код ученика развије интересовање и љубав према музици кроз индивидуално и колективно музичко искуство којим се подстиче развијање креативности, естетског сензибилитета и духа заједништва, као и одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3.МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО	– осмисли једноставну мелодију на краћи задати текст; – изабере одговарајући музички садржај(од понуђених) према литерарном садржају; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;	Стварање једноставне ритмичке и мелодијске (једноставне) пратње. Музичка питања и одговори и музичка допуњалка.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– коментарише своје и туђе извођење музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује у школским приредбама и манифестацијама.	Стварање звучне приче од познатих музичких садржаја, звучних ономатопеја и илустрација на краћи литерарни текст (учење у контексту).	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.

Методе рада.

- демонстративна;
- метода разговора;
- метода практичног рада.

Активности наставника:

- организује наставу,
- демонстрира,
- даје инструкције,
- упућује ученике,
- прати рад и напредовање ученика,
- оцењује активности ученика,
- подстиче ученике,
- уклања грешке.

Активности ученика:

- прати рад наставника,

- поштује договорене процедуре око уласка и боравка у сали за физичко,
- демонстрира,
- изводи покрете по инструкцији,
- бира игре (у договору са наставником и вршњацима),
- уочава грешке при извођењу и коригује их.

Корелација са другим предметима: *ликовна култура , музичка култура , српски језик, природа и друштво .*

Наставна средства: опрема за физичко васпитање, разни раквизити (лопте, вијаче, козлић, струњаче, шведска клупа, чуњеви, греда, мердевине...),цд са музиком-народна кола.

Начин праћења и врдовања (оцењивање) :

Вредновање и оцењивање постигнутих резултата и достигнућа ученика врши се током целе године, у току и након савладавања планираног програмског садржаја по следећим тематским целинама: 1. стање моторичких способности, 2. стање здравља и хигијенских навика, 3. достигнути ниво савладаности моторних знања,умења и навика, 4.однос према раду. Наставник пажљиво прати ученика и оцењује тако да се добије потпуна слика о психофизичком статусу сваког ученика. Потребан је педагошки приступ вредновању достигнућа ученика, како би оцена, која је описна, деловала стимулативно и указивала на напредак ученика.

Начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма:

Програмска концепција физичког васпитања заснива се на јединству наставних, ванчасовних и ваншколских облика рада. У програму су прецизирани оперативни задаци који се сем на редовним часовима остварују и на излетима, кросу, логоровању, зимовању, летовању, курсевима, слободним активностима, такмичењима, спортским данима, приредбама и др. облике активност

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			Годишњи фонд часова: 108
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
1.ФИЗИЧКЕ СПОСОБНОСТИ	Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Вежбе за развој снаге са и без реквизита. Вежбе за развој покретљивости са и без реквизита. Вежбе за развој аеробне издржљивости.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– комбинује усвојене моторичке вештине у игри и свакодневном животу; – одржава равнотежу у различитим кретањима; – коригује сопствено држања тела на основу савета наставника;	Вежбе за развој брзине и експлозивне снаге. Вежбе за развој координације. Примена националне батерије тестова за праћење физичког развоја и моторичких способности	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	– правилно држи тело; – правилно подиже, носи и спушта терет; – изведе кретања, вежбе и саставе уз музичку пратњу; – изведе дечји и народни плес; – користи терминологију вежбања;	Техника трчања.Истрајно трчање.Скок удаљ згрчном техником.Бацање лоптице из залета.Скок увис прекорачном техником Вежбе на тлу: вежбе и комбинације. Прескоци и скокови. Вежбе у вису, вежбе у упору и вежбе и вежбе променама висова и упора.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			Годишњи фонд часова: 108
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
2.МОТОРИЧКЕ ВЕШТИНЕ СПОРТ И СПОРТСКЕ ДИСЦИПЛИНЕ	– поштује правила понашања на вежбалиштима; поштује мере безбедности током вежбања; – одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима; – примени правила игре; – навија и бодри учеснике у игри на начин којим никога не вређа;	Вежбе равнотеже на шведској клупи и ниској греди. Између четири ватреМини-рукомет.Футсал – „мали фудбал“. Вежбе са вијачом.Вежбе са лоптом.Народно коло „Савила се бела лоза винова“.Народно коло из краја у којем се школа налази.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– прихвати победу и пораз као саставни део игре и такмичења; – уредно одлаже своје ствари пре и након вежбања и у другим ситуацијама; – правилно изводи и контролише покрете у различитим кретањима;	Прилагођавање на водену средину и основна обука пливања. Полигон у складу са реализованим моторичким садржајима.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Физичког и здравственог васпитања је да ученик унапређује физичке способности, моторичке вештине и знања из области физичке и здравствене културе, ради очувања здравља и примене правилног и редовног физичког вежбања у савременим условима живота и рада.			Годишњи фонд часова: 108
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
3.ФИЗИЧКА И ЗДРАВСТВЕНА КУЛТУРА	– прати промене у тежини и висини код себе и других; – препозна здравствено стање када не треба да вежба; – примењује хигијенске мере пре, у току и након вежбања и другим животним ситуацијама;	Основна правила: Између четири ватре, Мини-рукомета и Фудсала.Понашање према осталим учесницима у игри (према судији, играчима супротне и сопствене екипе).Чување и одржавање материјалних добара.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
	– уредно одржава простор у коме живи и борави; – користи здраве намирнице у исхрани;	Постављање, склањање и чување справа и реквизита неопходних за вежбање.„Ферплеј” (навијање, победа, пораз). Породица и вежбање.Вежбање као део дневних активности.	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
	– повезује различита вежбања са њиховим утицајем на здравље; – препозна лепоту покрета у вежбању; – се придржава правила вежбања; вреднује сопствена и туђа постигнућа у вежбању.	Моје срце – пулс.Дисање и вежбање.Хигијена простора за вежбање.Значај воћа и поврћа у исхрани.Значај воде за организам и вежбање.Поступање у случају повреде.	Препознаје Изражава се Илуструје Саопштава Посматра
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова		

ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ ВЕРСКЕ НАСТАВЕ

Циљ наставног програма православног катихизиса јесте да пружи целовит православно поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност цркве) и будући живот (димензију идеалног) што значи да ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионараској димензији.

Задачи наставе православног катихизиса су да код ученика:

- Развију отвореност и однос према Богу као другој и другачијој личности у односу на нас, као и отвореност и однос према другом човеку као икони Божијој, личности, такође, другачијој у односу на нас, те да се између ове две релације оствари узајамно зависна веза
- Развију способност за постављање питања о целини и најдубљем смислу постојања човека и света, људској слободи и животу у заједници уопште, феномену смрти, односу са природом која нас окружује и друго
- Изграде способност дубљег разумевања и вредновања културе и цивилизације у којој живе, успона и падова у историји човечанства, као и достигнућа у разним областима стваралаштва
- Помогну у одговорном обликовању заједничког живота са другима, у изналажењу равнотеже између властите личности и заједнице, у остварењу сусрета са светом и са Богом
- Изграде уверење да су свет и све у њему створени за вечност

Оперативни задаци наставе православног катихизиса у трећем разреду јесу да ученици:

- уоче да конкретни људи као и личности нису постојали пре него што су се родили;
- спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност;
- уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста;

- запазе да је Бог на крају свега створио човека као личност;
- уоче разлику између природе и личности код човека;
- уоче да се структура створеног света огледа у Литургији.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ТЕМА

БОГ ЈЕ СТВОРИО ЈЕДИНСТВЕНИ СВЕТ НИ ИЗ ЧЕГА-спознају да је Бог из љубави створио свет за вечност

-и да постојање света зависи од Божије воље

ПОСЛЕДИЦЕ СТВОРЕНОСТИ ПО ПРИРОДУ И ЊЕНО ПОСТОЈАЊЕ-уоче да је Бог створио свет као скуп конкретних врста

-уоче да су бића створена ни из чега и да су зато смртна по природи

СТВАРАЊЕ ЧОВЕКА НА КРАЈУ КАО КРУНЕ СТВАРАЊА-уоче да конкретни људи као личности нису постојали пре него што су се родили

- запазе да је Бог на крају света створио човека као личност

- уоче разлику између природе и личности код човека

- изгради свест о бићу као заједници личности, односно о личности као заједници слободе са другом личношћу

ЕВХАРИСТИЈА СВЕТ У МАЛОМ-уоче да се структура створеног света огледа у литургији

- увођење у Литургију као личну заједницу Бога и човека у Христу кроз крштење

СТВАРАЊЕ СВЕТА И ЧОВЕКА НА ИКОНАМА-уоче да се природа доводи у везу са човеком и да зависи од човека

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: монолошка метода, демонстративна метода, рад на тексту, метода графичких радова.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: праћење наставног процеса; активно учествовање у наставном процесу; давање и прихватање иницијативе за колективне активности; формирање навика; развијање одговорног односа; логичко закључивање, учествовање на општинском и градском такмичењу, укључивање у прославу Светог Саве.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује наставу; усмерава ученике; прати напредак и рад ученика; мотивише и подстиче ученике; даје и прихвата иницијативу за колективне активности.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са српским језиком кроз текстове православне садржине (о Светом Сави, православним празницима...), слична корелација се остварује и са природом и друштвом, ликовном и музичком културом и народном традицијом.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: уџбеник, дидактички материјал, вхс касете православног садржаја.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Праћење, вредновање – оцењивање обављаће се континуирано уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу

са индивидуалним развојним способностима. У процесу праћења остваривања постављених циљева и задатака користиће се у мањој мери класичне писане провере знања, а највише ће се примењивати основни циљ катихизица а то је да ученици постану практични чланови литургијске заједнице. Оцењивање ученика овог предмета је усаглашено са Службеним гласником Републике Србије и Правилником о оцењивању ученика основне школе.

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема 1. БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА	Исходи по темама -разуме да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да буде са њима заједно - препозна неке елементе библијске повести о стварању света	Наставни садржаји -Појам Светога Писма као књиге откривења -Стварање невидљивог светадуховних сила - анђела --Библијско казивање о стварању света по данима	Начин остваривања
2. БОГ НАС ВОЛИ	-моћи да објасни да је свет створен љубављу Божјом моћи да увиди кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу увиде да Бог жели да свет постоји вечно	-Јављање анђела Богородици; -Јављање анђела Јосифу, Сусрет Богородице и Јелисавете Јављање анђела пастирима Јављање анђела мудрацима, Анђеоло јавља Јосифу да склони породицу у Египат, Молитва Анђелу чувару	
3. ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА	-моћи да увиди да је свет скуп конкретних врста живих бића која су уједињена, једна другима потребна и да она чине велику заједницу љубави -уочи да је човек посредник између Бога и природе и да Бог са природом разговара преко човека	Прича „ Три дрвета“(Ова прича је и Божићна и Васкршња) Јеванђељско казивање о Христовом служењу – прање ногу апостолима и Тајна вечера	
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		

Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова
---------------------	--

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Верска настава			Разред:Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ наставе православног катихизиса јесте да пружи целовити православни поглед на свет и живот, уважавајући две димензије: историјски хришћански живот (историјску реалност Цркве) и есхатолошки (будући) живот (димензију идеалног). Ученици систематски упознају православну веру у њеној доктринираној, литургијској, социјалној и мисионарској димензији, при чему се излагање хришћанског виђења живота и постојања света обавља у веома отвореном, толерантном дијалогу са осталим наукама и теоријама о свету, кроз који се настоји показати да хришћанско виђење (литургијско, као и подвижничко искуство Православне цркве) обухвата сва позитивна искуства људи, без обзира на њихову националну припадност и верско образовање			Годишњи фонд часова:36
Наставна тема 4. ЛИТУРГИЈА - ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ	Исходи по темама -препозна да је Литургија захвалност Богу - уочи да се захвалност Богу показује кроз наше дарове -увиди везу Литургије и спасења човека и света -буде подстакнут да учествује на Литургији како би показао Богу да жели да буде у заједници са Њим	Наставни садржаји Твар у Литургији – хлеб и вино Твар у Литургији – тамјан, уље, восак, вода, врба, бадњак, јаје, жито, грожђе... Библијско казивање васкрсењу Лазара	Начин остваривања
5. ЧОВЕК И ПРИРОДА	-препозна личну одговорност за творевину - увиди да се загађењем наше околине, загађује цео свет - увиди да се на православним иконама стварања света и човека, приказује зависност природе од човека -моћи да препозна представе које приказују догађаје везане за стварање	Поучне приче : „Свети Власије благосиља животиње “ „Игуман и медвед “ „Необична лађа“ (Свети Елије и крокодил) „Свети Серафим и медвед “	
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		

Начин прилагођавања	Праћење разумевања наставних јединица и појмова везаних за обрађену тему, понављање и утврђивање усвојених појмова
---------------------	--

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА –Верска настава				
НАСТАВНА ТЕМА	ЗАДОВОЊАВА	ДОБАР	ИСТИЧЕ СЕ	
1. БОГ СТВАРА СВЕТ И ЧОВЕКА	Ученик разуме да Бог ствара природу и човека, јер жели да их воли и да буде са њима заједно	Препознаје неке елементе библијске повести о стварању света	Зна да интерпретира стварање света из дана у дан	
2. БОГ НАС ВОЛИ	Увиђа да Бог жели да свет постоји вечно	Може да наброји кроз своје креативне способности да је човек сличан Богу	Може да објасни да је свет створен љубављу Божјом	
3. ЗАЈЕДНИЦА БОГА И СВЕТА КРОЗ ЧОВЕКА	Зна да је човек посредник између Бога и природе	Зна да Бог са природом разговара преко човека	Може да објасни да нема љубави без служења ближњима	
4. ЛИТУРГИЈА - ПРЕОБРАЖЕНИ СВЕТ	Зна шта је Литургија	Уме да објасни да се захвалност Богу показује кроз наше дарове	Увиђа и разуме везу Литургије и спасења човека и света	
5. ЧОВЕК И ПРИРОДА	Препознаје личну одговорност за творевину	Увиђа да се загађењем наше околине, загађује цео свет	Уме да објасни основне појмове из екологије, развија еколошку свест	

--	--	--	--	--

ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВЕ ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА

Циљ наставног предмета грађанско васпитање је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика, као и подстицање ученика на активно учешће у процесу образовања и васпитања. Циљ је да се код ученика изграде сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање аутономне, компететне, одговорне и креативне личности, отворене за сарадњу и договор, која поштује и себе и друге.

Задаци наставе грађанског васпитања су:

- подстицање групног рада, сарадње и договарања са вршњацима и одраслима;
- подстицање развоја самопоуздања и личне одговорности;
- оспособљавање ученика за препознавање и разумевање сопствених потреба и потреба других, и да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге;
- развијање свести о потреби уважавања различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање, порекло;
- развијање појма пријатељства;
- оспособљавање ученика за ненасилно решавање сукоба;
- оспособљавање ученика да разумеју неопходност правила која регулишу живот у заједници и да кроз договарање активно доприносе поштовању или мењању правила сагласно потребама;
- оспособљавање ученика да упознају и уважавају дејих права и да буду способни да активно учествују у њиховом остваривању;
- развијање и неговање еколошке свести;
- развијање моралног расуђивања и неговање основних људских вредности;
- оспособљавање ученика да активно доприносе развоју школе по мери детета.

ОБАВЕЗНИ И ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ

Садржаји су подељени на теме:

1. ПОДСТИЦАЊЕ ГРУПНОГ РАДА, ДОГОВАРАЊА И САРАДЊЕ СА ВРШЊАЦИМА И ОДРАСЛИМА

Сусрет родитеља, наставника и ученика. Размена о узајамним очекивањима, потребама, захтевима, тешкоћама везаним за остваривање

програма грађанског васпитања.

Упознавање ученика са садржајем предмета и начином рада.

2.УВАЖАВАЊЕ РАЗЛИЧИТОСТИ И ОСОБЕНОСТИ;УОЧАВАЊЕ И ПРЕВАЗИЛАЖЕЊЕ СТЕРЕОТИПА ВЕЗАНИХ ЗА ПОЛ,УЗРАСТ,ИЗГЛЕД,ПОНАШАЊЕ И ПОРЕКЛО

Сличности и разлике.Полни стереотипи у играма и размена ставова о томе. Последице полних стереотипа.Последице уопштених судова.Појава искључивања у групи. Понашање које одступа од очекиваног.Односи у одељењу.Односи млађи-старији. Дискриминација по узрасту.

3.ПРИЈАТЕЉСТВО И МОРАЛНЕ ДИЛЕМЕ У ВЕЗИ С ТИМ;РАЗВИЈАЊЕ ПОЈМА ПРИЈАТЕЉСТВА И МОРАЛНОГ РАСУЂИВАЊА

Дефинисање појма пријатељство.Лаж као морални прекршај.Припадање групи.Крађа као морални прекршај.Односи међу пријатељима.

4.ПОЈЕДИНАЦ И ЗАЈЕДНИЦА;ПРАВИЛА КОЈА РЕГУЛИШУ ЖИВОТ У ЗАЈЕДНИЦИ;ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ;ДОГОВАРАЊЕ

Размена мишљења о правима и одговорностима укућана.Договарање у породици.О значају договарања. Права и одговорности у заједници.Слобода избора.Кућни ред школе.Оцењивање.Демократија у учионици.Доношење одлука на нивоу одељења.Планирање акције.

5.ЗАШТИТА ОД НАСИЉА:НЕНАСИЛНО РЕШАВАЊЕ СУКОБА

Размена мишљења о сукобима и њиховом решавању;Кажњавање:Насиље у школи.

6.РАЗВИЈАЊЕ МОРАЛНОГ РАСУЂИВАЊА

Размена мишљења о лажној солидарности;одговорност за направљену штету;последице лажи;циљ оправдава средство.

7. РАЗВИЈАЊЕ ЕКОЛОШКЕ СВЕСТИ;БРИГА О БИЉКАМА И ЖИВОТИЊАМА

Размена мишљења о односу према животињама;природа и ја;брига о природи.

8.ЕВАЛУАЦИЈА

Евалуација програма и презентација резултата рада родитељима.

ЦИЉЕВИ И ЗАДАЦИ НАСТАВНИХ ТЕМА

1. - подстицање групног рада,договарања и сарадње са вршњацима и одраслима
- активно учествовање у процесу васпитања

2. - подстицање самосвести,самопоштовања и уважавања других
 - развијати самопоштовање и самопоуздање
 - уважавати разлике међу половима
3. - оспособљавање ученика да препознају и разумеју сопствена осећања и потребе и њихову међусобну повезаност,да штите и остварују своје потребе на начин који не угрожава друге
- 4.-развијање комуникативне способности,невербалне и вербалне комуникације,вештина ненасилне комуникације
5. - оспособљавање ученика за примену вештина ненасилне комуникације у решавању сукоба и вршњачком поседовању
6. - развијање креативног изражавања
 - оспособљавање ученика да упознају непосредно друштвено окружење и сопствено место у њему и да активно допринесе развоју школе по мери детета
7. - оспособљавање ученика да буду способни да активно учествују у остваривању еколошке свести,бриге о животињама и биљкама
8. - развијати способност процењивања и критичког мишљења о свом раду
 - упознати родитеље са резултатима оствареног програма

НАСТАВНЕ МЕТОДЕ: методску окосницу предмета чине интерактивне радионице, а у оквиру њих и метода разговора, демонстративна метода, метода практичних радова, метода посматрања, индуктивно-дедуктивне методе.

АКТИВНОСТИ УЧЕНИКА: активно учествовање у наставном процесу – радионицама; искуствено учење; размена мишљења и искустава; откривање сазнања о себи и другима кроз размену искустава и мишљења; играње; слушање туђих гледишта и инструкција наставника; уочавање; препознавање; описивање и други облици усменог изражавања; формирање навика и ставова; развијање одговорнијег односа према околини, раду, животу.

АКТИВНОСТИ НАСТАВНИКА: организује наставни процес; креативно организује радионичарски облик рада; демонстрира; усмерава ученике; подстиче; слуша; подржава; одржава интересовање и сазнајну мотивацију ученика; храбри ученике на изношење личних ставова; уважава свачије мишљење; помаже ученицима у изградњи позитивне слике о себи, самопоуздања и богатије личности.

КОРЕЛАЦИЈА СА ДРУГИМ ПРЕДМЕТИМА: са свим наставним предметима трећег разреда јер се садржаји грађанског васпитања односе на целокупне односе и појаве у настави и животу ученика уопште.

НАСТАВНА СРЕДСТВА: папир А4 формата, пак папир , фломастери, бојице, маказе, селотејп, аудио и визуелни прикази ситуација, помоћна литература: Буквар децјих права и приручник за реализацију овог наставног предмета.

НАЧИН ПРАЋЕЊА И ВРЕДНОВАЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРОГРАМА

Праћење и вредновање се обавља континуирано, уважавајући интересовања и активности ученика у процесу учења, а у складу са индивидуалним развојним способностима. У процесу праћења остваривања постављених циљева и задатака, као и постизању постављених стандарда посматра се општа ангажованост и рад ученика у оквиру организованих радионица.

НАЗИВ И БРОЈ НАСТАВНИХ ТЕМА

1. Подстицање групног рада, договарања и сарадње са вршњацима и одраслима (2 часа)
2. Уважавање различитости и особености; уочавање и превазилажење стереотипа везаних за пол, узраст, изглед, понашање и порекло (9 часова)
3. Пријатељство и моралне дилеме у вези са тим; развијање појма пријатељства и моралног расуђивања /крађа, лаж/ (5 часова)
4. Појединац и заједница; правила која регулишу живот у заједници; права и одговорности; договарање (9 часова)
5. Заштита од насиља: ненасилно решавање сукоба (3 часа)
6. Развијање моралног расуђивања (4 часа)
7. Развијање еколошке свести; брига о животињама и биљкама (3 часа)
8. Евалуација (1 час)

Укупно часова: 36

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ предмета грађанског васпитања је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика. Ученик изграђује сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање самосталне, одговорне и креативне личности која поштује себе и друге и спремна је да активно учествује у унапређењу и демократизацији живота и рада у школи и локалној заједници.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Људска права Ја и други у различитим групама	- разликује понашања појединаца која доприносе или ометају функционисање и напредовање групе; - успоставља, гради и чува успешне односе са члановима групе којој припада; - искаже своја осећања и потребе на начин који не угрожава друге; - препозна и уважи осећања и потребе других; - наведе и својим речима објасни основна права детета садржана у Конвенцији о дечјим правима;	Српски језик, природа и друштво, (Неговање људских права, уважавање туђих потреба,	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Демократско друштво Школа као заједница	- прихвата и образлаже на примерима из живота да свако дете има иста права без обзира на различитости; - препозна ситуације кршења својих и туђих права и показује спремност да тражи помоћ; - се договара и одлучује у доношењу правила групе и да се понаша у складу са њима;	Српски језик, природа и друштво, (поштујемо различитости, из свакодневног живота уочава кршење права)	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Грађанско васпитање			Разред: Трећи
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА : Циљ предмета грађанског васпитања је подстицање развоја личности и социјалног сазнања код ученика. Ученик изграђује сазнања, умења, способности и вредности неопходне за формирање самосталне, одговорне и креативне личности која поштује себе и друге и спремна је да активно учествује у унапређењу и демократизацији живота и рада у школи и локалној заједници.			Годишњи фонд часова: 36
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Процеси у савременом свету Школа као безбедно место	-Наводи примере међусобне повезаности права и одговорности;-разликује ненасилну од насилне комуникације међу члановима групе на примерима из свакодневног живота, из књижевних дела које чита и филмова које гледа;-саслуша излагање саговорника без упадица и са уважавањем;-даје и прихвата предлоге водећи рачуна о интересу свих страна у сукобу;-представи шта садржи и чему служи	Српски језик, природа и друштво, (неговање добре комуникације у групи, безбедно место)	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Грађански активизам Школа као безбедно место за све	-препознаје предности, ризике и опасности по себе и друге и одговорно поступа при коришћењу мобилног телефона и интернета;-сарађује и преузима различите улоге на основу договора у групи; износи мишљење, образлаже идеје, даје предлоге који могу унапредити безбедност ученика у школи;-учествује у изради плана једноставне акције;-са другим ученицима изводи и документује једноставну акцију;-доприноси промоцији акције;-на једноставан начин вреднује изведену акцију.	Српски језик, природа и друштво, (безбедно на друштвеним мрежама, да школа буде безбедна за све)	Стимулише Поставља питања Похваљује Слуша Упознаје се Разговара Црта
Праћење и вредновање	Усмеравање интеракције међу ученицима тако да она буде у функцији учења (употреба питања, идеја, коментара ученика за рад на часу).		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савлађивања предвиђених садржаја праћење, у складу са личним карактеристикама ученика усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовање..		

7. ДОПУНСКА НАСТАВА

Допунска настава - српски језик

Ред.бр. настав не теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часо ва по теми
1.	Језик	14
	Граматика	8
	Правопис	6
2.	Језичка култура	4
	Усмено изражавање	2
	Писмено изражавање	2
	Укупно	18

Допунска настава из математике

Ред.бр. настав не теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часо ва по теми
1.	Блок бројева до 1000	10
2.	Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	6
3.	Мерење и мере	2
	Укупно	18

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ОСНОВНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
СРПСКИ ЈЕЗИК – Допунска настава	Трећи	- Читање текстова написаних латиницом - зна да одреди редослед догађаја у тексту; - уочава главне и споредне ликове и разликује њихове позитивне и негативне особине; - разликује стих и стофу;	КЊИЖЕВНОСТ
		- Слог → реч → реченица - Научио сам да пишем правилно и лепо - Главни делови реченице - Именице ,глаголи,придеви,бројеви - Писање назива улица - Писање бројева словима - Писање писма, честитке, разгледнице - Придеви - Писање речце ли и речце не	ЈЕЗИК
		-одговара на питања везана за прочитано, - препричава краће текстове; - учествује у разговору и правилно слуша саговорника; - правилно саставља дужу и потпуну реченицу и спаја више речи у краћу целину;	ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ	РАЗРЕД	ОСНОВНИ НИВО	ПРОГРАМСКИ САДРЖАЈИ
математика– Допунска настава	трећи	- Читање бројева - зна да одреди претходник и следбеник - сабира,одузима ,множи и дели у оквиру прве хиљаде - израчунава непознати број	Бројеви
		- Зна да нацрта праве у различитим односима, - Зна да нацрта дужи одређене дужине - Уме да израчуна обим г.фигура	Геометрија
		- Зна јединице мере за дужину и масу - Користи лењир,метар... - Претвара јединице мере из већих у мање и обрнуто.	Мерење и мере

8. ПОЈАЧАНА НАСТАВА ЗА УЧЕНИКЕ КОЈИ СЛАБИЈЕ НАПРЕДУЈУ

С обзиром да велики број ученика долази из осетљивих друштвених група и недовољно мотивишуће средине, као немали број ученика који градиво савладавају по ИОП-у, поред допунске наставе планиран је појачан рад на савладавању градива из српског језика и математике . Разлози су следећи:

- српски језик као нематерњи;
- говорне мане,
- недовољан рад вежби комуникацијског карактера у породици, недостатак комуникације на релацији наставник-родитељ...

Што се тиче осталих наставних предмета проблеми су присутни због несавладаности језика (читања и писања) те с тога планирамо појачан рад на следећим областима образовно-васпитног рада:

1. Појачан индивидуални рад са ученицима који слабије напредују и нису успели да савладају технику почетног читања и писања ћирилицом подразумева редовно вежбање читања и писања штампаним и писаним словима као и унапређивање комуникаце на српском језику, богаћење фонда речи и развијање усменог изражавања;
 2. Увежбавање сабирања и одузимања до двадесет са и без прелаза преко десетице;
 3. Задавање домаћих задатака са припремљеним упутствима за рад;
 4. Појачана сарадња са родитељима - писаним и усменим видом комуникације (у зависности од могућности родитеља);
- Редовно праћење и проверавање од стране наставника (свакодневно проверавање домаћих задатака као и бележење напредовања ученика).

ГЛОБАЛНИ ПЛАН РАДА НАСТАВНИКА

КОРЕКТИВНИ ПЕДАГОШКИ РАД

Ред.бр. наставне теме	НАСТАВНЕ ТЕМЕ	Бр.часова по теми
1.	РАЗВИЈАЊЕ ГОВОРНЕ КУЛТУРЕ И БОГАЋЕЊЕ ФОНДА РЕЧИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА	у зависности од напредовања ученика прилагођава се број часова по теми
2.	УСВАЈАЊЕ МАТЕМАТИЧКИХ ПОЈМОВА	
3.	ПОЧЕТНО ЧИТАЊЕ И ПИСАЊЕ	
	Укупно	36

**ПЛАН РАДА ЗА ЧАС ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ ЗА
III разред ЗА ШКОЛСКУ 2021/22.ГОДИНУ**

Р.бр.	МЕСЕЦ	НАСТАВНА ЈЕДИНИЦА	ТИП ЧАСА
1.	СЕПТЕМБАР	Упознавање сатренутном ситуацијом, мерама заштите, планом рада и избором руководства	РАДИОНИЦА
2.		Правила понашања у складу сатренутном епидемиолошком ситуацијом	
3.		Добар пријатељ је...	
4.		Наш симбол	
5.		Поштујемо се иако мислимо различито	
6.	ОКТОБАР	Одељењско дрво врлина-Дечија недеља	РАДИОНИЦА
7.		Ја сам ти-емпатија	
8.		Сарадњом до решења проблема	
9.		Ругати се не значи шалити се	
10.	НОВЕМБАР	Различитости и сукоб	РАДИОНИЦА
11.		Како да решим сукоб	
12.		Како да учимо-уче како да уче и стекну навике у учењу	
13.		Мој радни дан-организујемо радни дан и слободно време	
14.	ДЕЦЕМБАР	Рођенданско стабло-знаком представљамо наш датум рођења	РАДИОНИЦА
15.		Десет топлих речи-бирамо најлепше речи да се обратимо	
16.		Хајде да се договоримо	
17.		Хајде да се дружимо	
18.	ЈАНУАР	Кад настане збрка	РАДИОНИЦА
19.		Толеранција према разликама	
20.		Наша радна соба	

21.	ФЕБРУАР	Правила у учионици	РАДИОНИЦА
22.	МАРТ	Честитка за маму, баку....	РАДИОНИЦА
23.		Уредимо учионицу	
24.		Еколошке заповести	
25.		Рециклирај, не фолирај	
26.		Мој хербаријум	
27.	АПРИЛ	Мој хербаријум	РАДИОНИЦА
28.		Здравље на уста улази	
29.		Добродошлица ластавицама	
30.	МАЈ	Весели одељењски састанак	РАДИОНИЦА
31.		Наше биљке	
32.		Да ли смо безбедни у саобраћају	
33.		Шта треба да читам	
34.	ЈУН	Правимо наш часопис	РАДИОНИЦА
35.		Научили смо да се представљамо	
36.		Нешто за крај...	

10. СА-СЕКЦИЈЕ(ликовна секција)

Ред.бр. наставне јединице	НАСТАВНЕ ТЕМЕ
1.	Поново у школи
2.	Поново у школи
3.	Поново у школи
4.	Дечја недеља
5.	Дечја недеља
6.	Дечја недеља
7.	Дечја недеља
8.	Краљево - мој град
9.	Краљево - мој град
10.	Празници у школи
11.	Празници у школи
12.	Празници у школи
13.	Празници у школи
14.	Празници у школи
15.	Празници у школи
16.	Празници у школи
17.	Празници у школи
18.	Новогодишњи базар
19.	Новогодишњи базар
20.	Новогодишњи базар
21.	Новогодишњи базар
22.	Зимске чаролије
23.	Зимске чаролије

24.	Зимске чаролије
25.	Зимске чаролије
26.	Поздрав пролећу
27.	Поздрав пролећу
28.	Поздрав пролећу
29.	Поздрав пролећу
30.	Школске смотре и такмичења
31.	Школске смотре и такмичења
32.	Школске смотре и такмичења
33.	Школске смотре и такмичења
34.	Школске смотре и такмичења
35.	Школске смотре и такмичења
36.	Школске смотре и такмичења

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ: Дигитални свет		Разред: 3.	
ЦИЉ УЧЕЊА ПРЕДМЕТА: :Развијање дигиталне компетенције ученика неопходне за безбедну и правилну употребу дигиталних уређаја за учење, комуникацију, сарадњу и развијање основа алгоритамског начина размишљања.		Годишњи фонд часова:36	
Наставна тема	Исходи по темама	Наставни садржаји	Начин остваривања
Дигитално друштво	-унесе текст(речи и реченице) помоћу физичке и /или виртуелне тастатуре у програму за обраду текста -селектује и измени (обрише, дода) текст -именује, сачува и поново отвори текстуалну датотеку - допише текст на слику коришћењем едитора за текст у програму за обраду слике -именује, сачува и поново отвори графичку датотеку -објасни својим речима сврху коришћења прегледача и претраживача за приступ садржајима светске мреже -осмисли кључне речи на основу којих ће на интернету тражити потребне дигиталне садржаје -објасни својим речима на који начин се формирају резултати претраге интернета -објасни својим речима због чега треба критички прићи садржајима који се налазе на интернету	Унос краћег текстапомоћу физичке и виртуелне тастатуре(функције Shift, Enter, Space bar, Caps Lock , Delete, Backspace тастера) Селектовање и основно едитовање текста(брисање, додавање) Чување текстуалног документа, именовање и поновно отварање Додавање текстуалног објашњења на слику, чување, именовање и поновноотварање Претраживање интернета Етичко коришћење туђих дигиталних материјала Коришћење технологије ван школе-примери дигитализације у свакодневном животу у чијој је основи вештачка интелигенција	Омогућити ученицима да користе рачунаре у складу са техничким могућностима , предзнањима и потребама. Користити могућности школске платформе за онлајн учење. Подстицати ученике да користе дигиталне уџбенике,омогућити ученицима који немају могућност приступа технологији од куће да буду повезани са ученицима који су дигитално спретни и радити на подспешивању вршњачког учења.

Безбедно коришћење дигиталних уређаја	-објасни својим речима због чега је неопходно да дигиталне садржаје, пронађене на интернету користимо на етички начин -наведе примере дигитализације у свакодневном животу, током којих се стиче утисак да се дигитални уређај понаша интелигентно -објасни шта је дигитални углед и како се он изграђује -одабира дигиталне садржаје на основу PEGI ознаке у складу са својим узрастом -препозна дигитално насиље и реагује на одговарајући начин -направи лични план коришћења дигиталних уређаја уз помоћ наставника -означи начин комуникације путем интернета који највише одговара контексту у коме се комуникација дешава	Дигитални углед Усклађеност дигиталних садржаја са узрастом корисника Дигитално насиље Примена комуникација у дигиталном окружењу Израда личног плана коришћења дигиталних уређаја	Омогућити ученицима да користе рачунаре у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама. Користити могућности школске платформе за онлајн учење. Подстицати ученике да користе дигиталне уџбенике, омогућити ученицима који немају могућност приступа технологији од куће да буду повезани са ученицима који су дигитално спретни и радити на подспешивању вршњачког учења.
Алгоритамски начин размишљања	-решава алгоритамски једноставан програм -утврди шта је резултат извршавања датог, једноставног алгоритма -уочи и исправи грешку у једноставном алгоритму -решава алгоритам чије решавање може да захтева гранање -наведе неке од оператора поређења и предвиди резултат њиховог извршавања (тачно-нетачно) -наведе аритметичке операторе (+, -, *, /) -примени блокове оператора, поређења, при креирању програма у визуелном програмском језику, који садржи гранање	Осмишљавање алгоритама са гранањем који води до решења једноставног проблема Оператори поређења и аритметички оператори Креирање рачунарског програма у визуелном програмском језику Анализа постојећег програма креираног у визуелном програмском језику и тумачење функције блокова од којих је сачињен Уочавање и исправљање грешака у програму	Омогућити ученицима да користе рачунаре у складу са техничким могућностима, предзнањима и потребама. Користити могућности школске платформе за онлајн учење. Подстицати ученике да користе дигиталне уџбенике, омогућити ученицима који немају могућност приступа технологији од куће да буду повезани са ученицима који су дигитално спретни и радити на подспешивању вршњачког учења.

	- објасни потребу употребе гранања и понављања у програмима својим речима		
Праћење и вредновање	Самопроцена, вршњачка процена, отворена питања, коришћење рубрика за идентификацију онога што већ знају, шта желе да науче и онога што су научили.		
Начин прилагођавања	У циљу лакшег савладавања предвиђених садржаја, праћење у складу са личним карактеристикама ученика и усвајање садржаја, мотивација ученика и напредовања.		